

جلال الحق وحق طل الباطل کان هو قاتا

در آوان مهینت آفرین لب جوابی کافی در ابطال اقوال فرقه نجد میسمی

الیف جبر خیر مولوی غلام دستگیر نامی شال حضرت میا نصاحب مصور قندس سره

در مطبع مصطفائی لاہور طبع شد

بسم الله الرحمن الرحيم

تقرظ بر تحفة دستگیر از حضرت استاد معلما اذا فضل از دبة المتقين مولانا حافظ نور الدين
چكوري واليه سلمه الله تعالى شاكر در شيعه حضرت مولانا غلام محي الدين كجوي كحلان رحمه الرحمن
الله اكبر و الحمد لله كثيرا ثم اعلم ايها المنصف الطالب للحق اني قد طالعت هذا الكتاب
المنسوب اليه بالتحفة الدستورية تحفة فخر فافوجده ثروة او در انشور او غير مخالف للكتاب والسنة وتعالى
السلف واختلفت حقاً مشهوراً وصادفت مبانيه حصينا محفوظاً ومعايير مرصوا وصدقاً ماضياً
ودلائله لا عنان نجدية سيفاً مسلواً وبرايمية من الله منصوراً فتشيت واستمسكنا ذيل الحق
تفسير بفضل الله في الدارين مسروراً وكثيراً ما طالعت رسائل المخالفين اغنى الوهابيين من حين
استعصين فوجدت دعاويهم فاسدة ودلائلهم كاسدة فتجنب عن شتيابهم متمسكاً بالكتاب
السنة واقوال المتقدمين المهديين في الدين وتعاليمهم لانهم قطع الطريق ولصوص الدين بطعنون
على السلف اعظام واختلف الكرام بالاشراك والابداع واختلال النظام معادله معادله وانا قد
الاحول للاقوة الابالسة اعلى العظمى انت بانهم وبما قال الله على اراد الله وامنت برسول الله وبما
رسول الله على ما اراد رسول الله اللهم ابدنا الصراط المستقيم صراط الذين اعنت عليهم غير المغضوب
عليهم والاضالين يا رسول الله اسمع قالنا يا جليل انظر حالنا يا انبي في بحر ذنب مغرق
خديدي سهل لنا اسكاننا بكتبة احقر امسدين حافظ نور الدين تقرظ از عمدة اعلام
الفضل مقبول بطلين مولانا حافظ كرم الدين تلميذ شيعه حضرت مولانا حافظ صاحب مدق
لما رايت تحت كل حرف هذا الكتاب راحة وقا ووجدته بين الحق والباطل مميزاً وفروقا
منه اهل الحق ضاحكاً ومسروراً قلت جاء الحق فزيتق الباطل ان الباطل كان زهوقاً اللهم

ان امدتق وباحسن الاعمال امونق خير اجر اعني وعن سائر اهل السنة والجماعة الى اوكا
يته من قال من جعله الله من الامنين هرة معينين جوين آدين كتاب
نياجا ويدا زور شيد نورش در مزيد مسكر او ياكه خفاشست از ضعف بصير
فاندي حق عاق والدين همچون يزيدي كتبه خوش چين از خرمن بل يقين حافظ كرم الدين
بظير حضرت ختم تحقيق خاتمة المتقين مولانا عبد الله بن صدر الدين باكن چك عمره ضافا لجر
سهم الرحمن رحيم احمد به الذي انزل الكتاب الهدي والقد به من كان على شفا فاما من
استمسك بعروة الوثقى ومن كتب به فان احجيم به امداد واصلوة على نبينا محمد ورسوله
ف بكلمة الله العليا وسوف يعطيك بك فرضي وعلى الله واصحابه الذين بهم نجوم الهدى
صاحب الدجى والسلام على سراج امة المصطفى وعلى من تبع الهدى وبعده فقد فسد الزمان
لم العدو وعدم امعوا والله المستعان اشكو الى الله سبحانه بقلب الدهر وعدوانه بنوعونا
ول لاقوة الابالسة لاسيما من شيعه الطائفة النجدية الوهابية الغديية الشيخ النجدي رحيم
سهم ومقومات ابن تيمية سندهم واسمهم كل صناعتهم تحريف السنة والكتاب واصلهم
بارتني نقل اقوال الاصحاب بهم استمير ومن القية بلا الديل فاضلوا كثير ارضلوا عن سبيل
ت بالسبب لعناد الانبياء والشهداء وما هو حب لحوار الاولياء واصحابا وكيف يجمع الايمان
مع نقض الرسول وكيف لا يرفع الاسلام بطعن الفحول فالان قد اشتهرت دلائلهم وكثرت مسا
الاعت جابلهم واصلهم واسمهم اصحاب امعقول وامعقول ارباب الفروع والاصول
للا رقية اخنيفة البديضا وعلماء امة اخنيفة اغرقوا فللوا اسيا فمهم مسلول وكلموا
ه قوله قري كان تملل البكم بلبانهم ونزل الصمم باذانهم فالبعض من اهل السنة واجمة فقط
الله والاستطاعة لطابق معهم اللسان قلبه مطمئن بالايمان البعض قائل من جنة جنة

تختہ دستگیر

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحکم صل وسلم علی سیدنا ونبینا حبیب محمد بنی الانبیاء وشفیع الامم عت وجود العالم
 الآدم وعترته بعد کل معلوم لک کما ذکرک اگر و غفل عن ذکر غافل الحمد لله الذ
 ی ملینا بالرسال الکریم الکریم الرؤف الرحیم الذی یجتنا من الکفر والشک تبعلیم تصدیق
 الاقرار ونهنا عن الاقرار من الجماعة فقال من شئت فی النار وهد لنا بالکتاب سبیل
 لعل یهتدوا من البعیر حنیة وادفع لنا معنی ایاک نعبد وایک نستعین الی سبیل سبیل الیقین
 فالحمد ربنا و الشکر فی الاولی والآخر علی النعماء الباطنة والظاهرة حمد ربنا لیس
 دست پرور پر که رفت بر درتست پر رب زدنی علما واصلق و سلام الاتان الی الکمال
 ما یر غلقة وخاتم البنین محمد المبعوث الی کافه الخلق کلهم جمعین من محبوبه و مطوعه و ختیار
 طفا من العین الذی یر فیضیل عن الفضل وشفیع العلیل من الاعمال ویدلنا الحرام
 الخصال و وضع عنا الاصر و الاغلال و رفعنا یوجب النکاح و اشکال و یو شفیعنا فی الحار
 بلول الالباب فی القبر لدی السوال یوم لا ینفع نبون ولا مال ولا حمیم ولا وال بانی

و میگوید مردم در پنج مقام وارد و مدو خوش بایست
 ۹۴ تتمه در آنکه در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۹۵ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۹۶ تتمه در آنکه در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۹۷ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۹۸ تتمه در آنکه در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۹۹ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۰۰ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۰۱ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۰۲ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۰۳ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۰۴ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۰۵ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۰۶ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۰۷ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۰۸ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۰۹ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۱۰ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۱۱ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۱۲ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۱۳ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۱۴ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۱۵ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۱۶ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۱۷ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۱۸ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۱۹ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۲۰ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۲۱ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۲۲ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۲۳ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۲۴ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۲۵ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۲۶ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۲۷ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۲۸ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۲۹ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۳۰ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۳۱ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۳۲ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۳۳ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۳۴ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۳۵ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۳۶ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۳۷ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۳۸ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۳۹ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۴۰ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۴۱ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۴۲ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۴۳ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۴۴ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۴۵ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۴۶ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۴۷ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۴۸ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۴۹ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند
 ۱۵۰ مطلب میگوید که در میان خدا داخل غیر نیستند

وامي يا رسول الله انت المحمود في الزمان والسموات والارض فلا يحصر شتمه الفضائل ولا يحصى
شرفه الفاضل بجلالتنا الشانوية فيجب ان نتخذ سجدا او تعظا ويا حبذا الجمال والشمس
من وجهك المنيرة قد نورك انظر لا يمكن اننا نكلمك ان حقه بعد ان نذكر ان نرى قصه مختصرة وعلم
عترته الطيبين الطاهرين الذين هم كفائن العائنه ونجوم الهداية من ركب فيها نجي ومن
بابها قد تمسك به صاحب بني وآل سرور نور بصراة وفسير بر كنس وحقه برون
وايشان بدر خست اكبر وضوان الله الاكبر على الذين قفوا واكبسوا انوارهم وشعارهم فذلوا
جهنم في تنبأط الاحكام وعطفوا عنان عنائهم الى تحقيق عقائد الاسلام وسوا قوم بشت
وابر مونا وشيدوا بانيها ورفعوا لما يقدر احد من اهل البع والابواء ان تزلزلها عوجا واما
له نقبا خراهم الله سبحانه عما ومن جميع المسلمين خير باخره الائمة عن المتقلدين سيما على راسهم
ورئيسهم الامام الاعظم قد وثمان الاقدم سيدنا واما هنا الصوفى البخيفة نعمان بن ثابت الكوفي
الذي فاق الافاق مذهبه وارو المتعششين منه به وكفاه من الفضل ما قال الله سبحانه
في حقه وان يتولوا يستقبل قوما غيركم لا يكونوا مثلكم وحسب من الغت بالبشر البشير صلى عليه
التقدير بشانه لو كان الدين عندنا بالذهب به رجل من ابناء فارس حتى يتناول به لغيره
البلاد ومن عليها امام المسلمين ابو حنيفة باحكام وآثار وفقه كايات التوراة والصحف
فما في المشرقيين له نظيره ولا في المغربين ولا يكون في فقد قال ابراهيم بن محمد بن عيسى
في حكم الطبيعة بان الناس في فقه عيال في فقه الامام ابو حنيفة ورضي الله تعالى
عن اوليائهم وصفياء ملتبه الذين اقبسوا انوار الائمة وكشفوا لغمة واكشفوا اثبات
المجادة وركضوا في ميدان المشاهدة ومهدوا بساط قوانين الطريقة وبراميينها وظهرت
البشرية وبنوا مضامينها خصوصا عن اروع التورعين والتقى المتقين سيدنا واولادنا

لله تعالى كل شئ في طاعتك لا اله الا انت سبحانك اني كنت من الظالمين
الحمد لله الذي جعل في كتابه من كل شئ حكمة وعلما وهدى للناس الى صراط مستقيم
والصلاة والسلام على من لا نبي بعده

المجتهد غوث الاعوان شيخنا محمد القادر المكين الامين الذي اعطى الطفيل الجيوب المطلق
انصيا من محبوبية الرحاني فهو باجماع المسلمين المحبوب في من ثم صار مسجودا واخلأين محبوب
قلوب الانس والملائكة انس ملك برقد مش سرحاده او سربا و سربا فسر سرحاده واتي
افضل لكل من تلقبه عند الخلق والخلق بحج الدين واتي منقبة اصل من تواتر كراماته وتتميز
الائمة واهتمامه في تعليمه عبد له فوق المعالي رتبة وله الحمد والثناء لا فخر
له الفضائل والمكام في الهمة وله المناقب في المحافل تنشر وله التقدم والتعل
في العلم وله المراتب في النهاية كثره غوث الورع غيث الذي نور الهدى بدر الدج
نس الضي بل توره في علاه مقال الخالف في مسائل الاجماع فيه تسطوفا بعد بر ارباب
ايست وتقوى وصحاب كيات وذكاد و پرده و خفا نجاد بود و درين زمان سفاست
ان واقاحت آثار علم مندرست وطلال الفضل منطس اعتبار و مقدارش از دلهادور
فتان احكام قصورش وروفقور نهاده از نار ورياحيش شير مژه گلغذاران بهار
الافره اشجارش مقلوع وانهارش مقبوع شمس و اقمارش و غروب ثوابت و سيارش
اقول اصحاب اربابش ارتحال فرموده جبار و اخيارش انتقال نموده علاوه برين نهادر
علم غيب و جهل اطالب لقصص حقايق احوال و حال چندان كجاست را و بان ضلال في الحكار و غفل
و جهلا مقبول به پير نهفته رخ و ديودر كشته و ناز به بخت عقل زجرت كه اينچو لبحر
ت بهم از تحصيل حق مصروف اند و عنان توجه از صراط مستقيم معطوف كفر ادين
و هم را يقين اهل سنت را متبدين ميگويند و بدعتي از اهل سنن و متشرعين ميهات ميهات
نا از علم كرم و نيت از دين كرم اما كسانيكه در نظر جهلا علماء را ندارد و مقول
ما تار اكثر ايشان جماعه اند كه سينها از حسد و كينه ملود دارند و قلوب از عيوب متل پشته ايشان

الحمد لله الذي جعل في كتابه من كل شئ حكمة وعلما وهدى للناس الى صراط مستقيم
والصلاة والسلام على من لا نبي بعده
الحمد لله الذي جعل في كتابه من كل شئ حكمة وعلما وهدى للناس الى صراط مستقيم
والصلاة والسلام على من لا نبي بعده
الحمد لله الذي جعل في كتابه من كل شئ حكمة وعلما وهدى للناس الى صراط مستقيم
والصلاة والسلام على من لا نبي بعده

وہو دینا کہ

11

ففيها ما في الدنيا من كل شيء

فقد وجدنا في بعض النسخ
والله اعلم بالصواب

[illegible]

شرعی بدو شاهد عدل انگشامیر و دلهذا از بعضی تصانیف فتم المحدثین غایتی المفسرین که نزد مکتبم
از جمله معتبرین اند چنانچه در رساله خود مندا از ایشان آورده امی حافظ احکام کتاب عزیز مولانا شاه
عبد الغنی و بلوی اثبات اتمداد به اهل قبول منقول گردد و کفی بناتش ابرین عدلین که رمی نقل از
ترجمه بند بسیاری از فقها و محدثین بلکه بعضی مجتهدین مذکور شده و در تفسیر عزیز می در ذیل تفسیر آیت
تیلو ای الناس السحر بعد از بیان قسام سحر منفره باشند و ریخا باید دانست که اکثر اقسام سحر را از کیا می است
مصطفوی علی صاحبها الصلوٰه و التحیة اصلاح نموده کفر و شرک را از آن دور کرده است حال کرده ام
الی قوله و اصلاح قسم سیوم تحصیل بطبر اروح طیبه صلی داوایا است که اکثر ادیسه مشربان
اهل آند و در حجاج خود و دیگر خلق به آن منتفع میشوند و در طریق تحصیل آن فریطه ابر
تلاوت و ارسال ثواب صیقات برای آن روح منظور میدارند اده لطیفه از ریخا بطهر
پدیده که از کیا می است مروجی که کسایت از علماء علام و اوایا عظام است شرک و کفر را در
رده بدین اتمداد و انتفاع از اروح اوایا منتفع میشوند مگر حیف است بر حال غلبه ای است
انف الو اقم اعدائی این ملت اند تا هنوز این انتفاع را شرک کفر میگویند و بر تحفیر منتفعین
ان که مومنین کلین اند فتوا ما نوشته اعمال نامه خود سیاه کرده خسر دنیا و الاخره میشوند
یا اهل ان لم تتوبوا و ذیل لهم ان لم یأولوا و در همان تفسیر فتم الغزیز است و در فن گردان
و اندر آن آیه را تفسیر نماید و در آنجا که در جوامع ازین نگنند
و ایامی که برای روح ساضن بنابر آن است که از اوایا مدفونین و دیگر صلحای مومنین
انتفاع و استفاده جاری است و آنها را افاده و اعانت نیز متصور اهر و هم در آن تفسیر
نرسد و بعضی از خواص اوایا را الله را که آله جارج تکمیل و ارشاد و نبی نوع خود گردانیده
و در این حالت هم تصرف در دنیا داده و استعراق آنها بجهت کمال سعادت مدارک آنها
ان توجیه باین سمت نمیکرد و اوایا را تحویل کماوات مالت از آنها می مانند و آ

خطب
در بیان جوهره اعتقاد اهل اسلام
چونستانه قهرمان

طبعة
مطبعة الخزانة العامة

حاجات و مطالب جل مشكلات خود از آنها میطلبند و می یابند و زبان حال آنحضرت
 در آنوقت هم ترنم باقی مقامات است من ایم بجان گرتو ای تنی ایه جامع محال
 خفی و جلی مولانا الحاج ابو البركات محمد تراب علی در کتاب تدقیقات ریحان
 تحقیقات شایعات نوشته و فی الرسالة الغریبه استمداد از اولیا و چنانکه در رتبه ایشان
 میکنند همچنین بعد از ایتان بکند جائز است یعنی بالاستقلال از ایشان چیزی
 استمداد نکنند اهد و ایضا فیها مدخو است و طوری باشد یکی نکه مدخو استن از مخلوق
 مثل آنکه از امیر و شاه نوکر و گدا در مهابت خود مدخو میگویند و عوم الناس از اولیا و
 میگویند که از جناب الهی فلان مطلب را در خواست نمایند این نوع مدخو استن در خواست
 از زنده و مرده جائز است دوم آنکه بالاستقلال چیزی که بجناب الهی وارد شدن او
 فرزند یا بارش باران یا دفع امرض یا طول عمر مانند این چیزها بے آنکه دعا و سوال از جناب
 الهی در نیت باشد از مخلوق در خواست نمایند این نوع حرام مطلق بلکه کفر است اگر کسی
 از اولیا و مذنب خود خواه زنده باشد خواه مرده این نوع استمداد خواهد بود از اولیا و
 خارج میشود اهد از اینجا مفهوم شد که اگر مسلمانی از امور مخصوصه جناب الهی مثل دعا
 فرزند و دفع مرض از کسی ولیا طلب کند اگر ب نیت دعا و سوال از قادر ذوالجلال
 گفته است حکم بکفر آن توان کرد و بشد علم و اثبات استعانت از اولیا و مستغنی
 به تحقیق متکلمین شمه آن در رساله منتهی المقال فی شرح حدیث لا تشدوا الرحال تصنیف
 بقیة السلف حجة الخلف مولانا مفتی محمد صدر الدین صدر الصدور مدعی که بنا
 هم از ایشان در رساله خود آورده مذکور است و بزه عبارت و انتفاع را از آن
 اولیا بیاورد و بکثرت حاصل نموده و فتوح از ارواح

فائد
 مفید از آن عزیز

مطلب در اثبات استمداد
 بابل قبول نزد متکلمین
 و اولیا

اولیا و جای انکار نمانده و ترو صوفیه کرام بمنزله مشاهدات و محسوسات است و آثار
 عجیبه و منافع عظیمه در آن یافته اند و بسر منتفع از زیارت قبول و ایتان باشد مشرفه
 آنست الی قوله و متکلمین بدیگر و لائل عقیده آنرا ثابت کرده اند بام فخر الدین راز
 گوید هرگاه بیاندازد زائر نزد قبر حاصل میشود نفس او را تعلقه خاص بقبر چنانکه نفس صاحب
 بر این سبب این دو تعلق حاصل میشود میان هر دو نفس مقابله معنوی و علاقه
 ناصی که نفس مزور قوتیر باشد نفس امر مستفیض گردد و علامه تقی زانی گفته
 منع سیرت زیارت قبول زیرا که نفس مفارقت را نحو تعلقه هست به بدن و به تربت
 که دفن کرده شده است دوران هرگاه زیارت کند زنده مر آن تربت را دوستو شود
 و نفس است حاصل میشود میان هر دو نفس ملاقات و اضافات اهد و در کتاب
 الف العظام از امام رازی و شرح مقاصد علامه تقی زانی همچنین عبارت منقول
 است و اثبات استمداد به اقوال حکما و برخی اندان در تدقیقات ریحان است بقول
 ساله حضرت رئیس المتکلمین مولانا رشید الدین شاگرد رشید حضرت شاه عبدالعزیز
 صاحب قلا از تحقیقات حضرت مولانا رفیع الدین برادر حضرت شاه حسن علیه السلام
 عبارت و فی الرسالة الرشیدیة قلا عن الحقیقات الرفیعیة اما اثبات استمداد
 ارواح موافق اقوال حکما پس آنچه بعضی از اجله تا بیان شد اقیه در رساله ترجم
 ام گفته که مراد از آیت کریمه و المدبرات امر الارواح کاملین اند که حدیث بر از
 با تحقیق آنها توبیه میکنند امور کمال را و القا میکنند آن امور را در ویاها
 امور داری طالبان بنمایند بر صلاحت و مانند عقول مجرده نور که منزه اند از اینتر
 مان شده و راجد و مثل امینت و بیضای و حیث مذکور اگر چه بیان جواز استمداد

مطلب در اثبات استمداد
 بابل قبول نزد متکلمین

و از آنجمله است آنچه در کتب فقه حنفیه مثل قنونی عالمگیری و جوهره نیره و قنونی
 تالی فاخره فی حوال الاخره نوشته اند که و افضل الدفن فی المقبره التي فيها قبور
 الصالحين و احادیث معتبره که این مسأله را سند بعضی از آنها در شرح صدور امام
 جلال الدین سیوطی و در برنج و تذکره الموتی مذکور است و سند آن از تذکره ابو
 که عبارتش فارسیست منقول میشود و مذهب عبارتها این است که از ابن عباس از حضرت
 صلی الله علیه و آله روایت کرده که وقتیکه میرد یکی از شما نیک کنی کفن او و جلدی کنی
 در آنجا و وصیت او و عقیق کنی قبر او و دو رکعت نماز بر او بجا می آید و گفته شد یا رسول
 صلی الله علیه و آله مسأله صالح نفع میرساند فرمود آری و یکی از ام سلمه رضی الله عنهما
 کرده ابن ابی الدنیا از عبد الدین نافع فرزند روایت کرده مردی در مدینه مرد و دفن
 کرده شد بخواب کسی او را دید که از اهل دوزخ است و غم خورد و بر کعبه بیفت
 روزی دید که از اهل بهشت است از پرسید گفت که دفن کرده شد با من مرد
 صالح پس شفاعت کرد و در چهل کس از همسایه خود من بهرام بودم اهو از آنجمله
 است که در تدقیقات رسنات ناقلا از مکاتیب رشید بعد از بیان چند احتمال
 استناد نوشته و در میولا بفرموده میر رحمت علی صاحب محدث شافعی روایت
 استناد و میا لویه جمع کرده ام قریب بستم جزو کلان مرتب شده اهو باقیاندر
 سوسم جواب طلب آن است که از منقولات بالا جواز استناد و اهل قبور
 ثابت شد و در کلمه مضمونه یا شیخ عبد القادر شنبلیله استناد است از بعد
 پس جواز استناد غائبانه از قبر که ام سند مبین نشه گفته آید در جواب و شیخ
 مطلب در بیان استناد

امات اولیا و است چنانچه در اکثر کتب عقائد مثل شرح عقائد لسنه للعلامة التفتازانی
 شرح فقه اکبر لمولانا القاری و غیره که منکریم از اینها جابجا سند می آرد و محبت کرامات
 اولیا حق نوشته است که دید حضرت عمر بکر است از منبر مدینه مشوره لشکر خود را و در نهانند
 و پائین کنج مخالف در کمین است و ایشان غافل تا که او از داد امیر لشکر را که با ساریه
 بل الجبل یعنی سی ساریه بر حذر باش از کوه و شنید حضرت ساریه بکر است آن او را
 و بعد مسافت و از بعضی حواشی شرح عقائد معلوم میشود که بعد فیما بین چند صد کرده بود
 مرت محبوب بجانی غوث صمدانی صاحب کرامات متواتره و برکات مشهوره نه و تکمیل
 بیان عقائد مینویسد و وجود کرامت از بعضی صحابه و اولیا است بطریق شهرت و
 ثبوت یافته است که تردد و انکار را در آنجا مجال نباشد خصوصاً از بعضی عاظم
 یا چنانچه غوث اعظمین شیخ عبد القادر جیلانی و امثال ایشان رضای امام عبد الله
 و گفته است ان کرامات بلغت حد التواتر و معلوم بالاتفاق بالبلغت مثلها من احد
 و حقیق کرامات حضرت غوث سیده است حد التواتر و معلوم بالاتفاق که در میان او
 و حواله الاقوال هر دو را بعد از موت غزال زوالت میشود چنانچه در تکمیل الایمان
 است عقائد تصریح بدان رفته بلکه شهدا و اولیا و زنده اند بحیات معنوی چنانچه
 بیانش گذشته و بعضی از ان مبین خواهد شد ان شاء الله تعالی و لغم باقال المرشد
 من الخدم الاجل قدس سره موت ولی است بحیات ابد و قوت امداد و زو
 من غل غلست ولی را بموت و قوت امداد و زو گشت فوت به اگر گوئی که سماع ندا
 با غیب است و آن خاصه بر تیار است چنانچه حضرت شاه عبد الغنی صاحب در تفسیر
 و غیب و شنیدن فرماید هر کس از هر جا از او زم الوهیت گفته اند میگویم که
 و علم غیب و علم آسمان که در آنجا است

این کتاب در بیان احوال و عقاید و احکام و عبادت و غیره است و در بیان احوال و عقاید و احکام و عبادت و غیره است

بعید نیاید اهل بلایب ناشی از ذنات و عبادت است علی الافهام شد
 من علی الاحکام است شعری مراد از هر یک کدام محدثین اند آنچه منکر صاحب
 تصحیفش صرف از فیض تقدیر تحریر ساختند و اینهم به نقل از رسائل و مابین خراب
 پیرو خند جویش همان بود که شنیدند و دندان شکنی خطاش آنکه دیدند اکنون
 سوق مقال بفرض محال است یعنی اگر کسی از اهل علم بخیریت حصین را با
 گوید مضائقه ندارد چه بار اسناد صحت و حسن آن از منقولات سابقه کافی و دانه
 است اما نمیدانم که بعضی محدثین در روایت بعضی احادیث صحیحین هم حکم و جرم
 نموده اند چنانچه شیخ محقق عبدالحق در شرح سفر السعادت بنقل از امام بن ابراهیم
 بنویسند زیر این تحقیق اخراج کرده است مسلم در کتاب خود از بسیاری روایات
 که مسلم غنیه از جرم و مجبین در کتابی جاری جماعه اند که حکم کرده شد در میان
 قال پس از تمام حدیث ثابت شد قطعا که مراد ملائک اند که وقتیکه خود حدیث مصرح
 مراد باشد احتمال را با گنجایش ماند اهل اقول در اینجا کلام بشر ابراهیم حصین که بالافقا
 علماء و اعلام اند نیاید ذکر احتمالات ثلثه و در ادبیات و طب و شاعری و غیره بر گواریند
 بلکه فهم قاصر خودش مطعون است چرا که مراد ملائک از عباد الله در حدیث فیض تقدیر است
 و در حدیث حصین عباد الله مجموع خود است و عموم بالضرورة مقتضای احتمالات است
 و سابق مبین شد که حدیث حصین بحدیث فیض تقدیر و در الفاظ و روایت
 مغایرت و قاعده العبقری عموم اللفظ را فراموش نناید نمود که این سیاق موجب
 لنقصان مثل مشهور و سائر است قال در شری از شرح حصین باقیه
 که این از شرح این قال کرده باشد که مراد از عباد الله ارواح کاملین و لیاوا

این کتاب در بیان احوال و عقاید و احکام و عبادت و غیره است و در بیان احوال و عقاید و احکام و عبادت و غیره است

اقول حضرات شراح دیگر احتمالات مطعون گشتند اگر صحت این احتمال کردید
 نزد منکر که تابع بیست ملعون شدندی از علماء و دیگر موجب عده حصول که تصریح
 بین احتمال شنیده به آن کجا گردیده بلکه قال حافظ محمد محفوظ صاحب که نامش از
 شنیده و در کتب دیده و صاحب تصانیف مشهوره اند از پیچیده از شرح حصین
 حصین نقل فرموده که این احتمال بعید نوشته باشد اهل اقول از ابراهیم و جدا و منکر
 از اهل اصحاب استقامت و ارباب کرامت بودند منقول است که این را از معتزله
 و مستندات عظمی می انگاشتند آری کیکیه مقوله انا خیر منهم قابل باشد و از طریق
 اینه آبائی کرام که علماء و اولیاء عظام باشند منقول و مایل چرا آنرا ساقط اعتبار
 مدیم الا تها رند اند طرفه تماشا است که بر احوال انبیا و اولیاء در من و چون الله
 مدد العبقری لعموم اللفظ را شب و روز حفظ جهان و ورود زبان میدارند
 رنیا از ان غماض نموده کان لم یکن می انگارند و او و او گاهی چنین شوره
 می و گاهی چنین بله نمی محضی میباید که نزد منکر مراد از عباد الله ملائک اند و است
 با حکم حدیث جائز میدانند چنانچه درین سطور جایجا بنویسید پس باید شنید که
 وحانی اند کما فی التفسیر البکیر و اعلم ان علی کلی القولین فهذه الارواح
 و شرقة الهیة حیرة سعیده و هی المسماة بالصلحین من الجن و بالملائکة
 و ان مظلمة شريرة شقیة و هی المسماة بالشیاطین اهل و بهرین تفسیر و دلیل
 و فی ان اهل کمال کان من الملائکة نوشته است و لان من المشهور ان
 ان الملائکة ارواح صافیون اهل و در تفسیر عزیزی در بیان اصول و کلیات
 و ارواح یانیک محض است و آنرا فرشته گویند باید محض و آنرا شیاطین نامند

این کتاب در بیان احوال و عقاید و احکام و عبادت و غیره است و در بیان احوال و عقاید و احکام و عبادت و غیره است

۳۴
 این عبارت لفظ منه که علامت حاشیه مصنف است ملاحظه نموده اند که دیگر
 به نسب فرموده اند بر ضرورت محال ضعف بصورتین بین مبادا گفته
 اند رساند بر حدین غین یا عملیات معموله و مروتی ثقات ناجائز و بی اصول
 استناد بدان نامعقول شود و م آنکه قال رد گم شده خت عیار حضرت احمد بن علوان
 که ایشانرا اینچنین میگویند اهر اقول نیت بر صند مذکور شد و حسب میل کیسیر
 ضعیف غریزی بنا بر دفع ماده نمود انکار بیکار مسطور سوم آنکه قال حک کردن
 م از اولیا اگر از اختیار سائل است چرا از احمد بن علوان استناد میکنند
 حک کردن نام از اولیا از اسلام دور کردن است که اولیا موسست ابراهیم
 لی الذین امنوا و رضی کفر غیر خود کفر است باین عبارت و ای سندر فتن جنب
 بای است اهر اقول از معنی امیکلام و نیست مرام که بالاند کور شد جواب این
 قوله نافر جام باید فهمید و اطلاق ولی بر یومین باعتبار لغت نیست و در عرف
 لی کسی را گویند که موطوب باشد بر طاعات و مجتنب از معاصی و محرمات و معزز
 آنها که دلذات و مباحه شهوات کذا فی شرح الفقه الاکبر و تکمیل الایمان
 و تفسیر غریزی مرتبه ولایت را سوم مرتبه تقوی گفته در بیضوت بانقرض
 حک نمودن نام از اولیا مراد باشد تا هم از انکار ولایت عرفی انکار
 نیت لغوی که ایمان است لازم نمی آید کفر و رضا بکفر کجاست افسوس نقص
 بود معترف نشدن و عبارت کتاب مستند خود را و ای دستناد آنرا موجب
 و تباهی گفتن مستند است منصف را بر بطالت و ضلالت کبرای این
 اندک و البته که بر دوقول دل رساله اشاعتیه جواز یا شیخ عبد القادر

احمد بن علوان مناسب مکان است مولانا ابو الفرج محمد فاضل الدین و ثمال
 قادری در بیان الاسرار شرح قصیده غوثیه نوشته است اقول لابد ان لعلم ان
 الشيخ احمد البدوی من مریخی الشيخ الاجل السيد عبد القادر الجیلانی رضی الله عنه
 و ارضاء عنا کان او لا یقطع الطریق تا علی يد الشيخ الاجل حین توجه الی بغداد
 لتحصیل العلوم سیر که صدقه فیما کان له من اربعین فنانیه من خطه تحت ابطه و
 مشهوره اهر انما ه ازین بیان وجه ندر حضرت سید احمد بن علوان بزرگوار
 و فضائل نشان مخفی و محجب نخواهد بود اگر گوئی که طلب گم شده از سید احمد چیست
 دارد گویم نیت نیست که از جناب خدا با استدعا مطلب من دانید و اگر ازین
 که است گم شده به سلامت نرسید بولایت ایشان نخواهم گردید حق جل و علا بر
 ابرو ایشان مفقود موجود گرداند و در حدیثی که ترمذی آنرا صحیح و حسن گفته و
 وصف اولیا دارد شده لو قسم علی الله لایرک الله و در بیان الاسرار مسطور
 قال شیخ مشائخنا العلامة العینی خاتم محققه الحنفیه و اذا کان مرجع الکرامات
 الی قدرة الله تعالی کما تقرر فلما فرقی بین حیاتهم و مماتهم فانها بحض خلقه و یکاد
 لها اگر هم بیا و اجرا علی ایدیم و استتم قناره یدعی بهم و ماره بالتوسل
 الله تعالی بهم و لیس لهم مشارکه للباری سبحانه البته فلا یطین مسلم ولا باطل
 توهم و کذا فضلا عن اعتقاده اهر حالا مناسب اصلاح دوستی که فیهی منکر که
 بعضی مکاتیب که در برخی از ان گذشته نوشته ادا ل آنکه قال در حاشیه
 انخیارت یافته میشود که کسی مناسب باب رجائیه کتاب نوشته و عملیات را در
 اعتقادات و فعل و ان ناشی است از عدم دریافت اهر اقول شاید در ختم

این عبارت لفظ منه که علامت حاشیه مصنف است ملاحظه نموده اند که دیگر
 به نسب فرموده اند بر ضرورت محال ضعف بصورتین بین مبادا گفته
 اند رساند بر حدین غین یا عملیات معموله و مروتی ثقات ناجائز و بی اصول
 استناد بدان نامعقول شود و م آنکه قال رد گم شده خت عیار حضرت احمد بن علوان
 که ایشانرا اینچنین میگویند اهر اقول نیت بر صند مذکور شد و حسب میل کیسیر
 ضعیف غریزی بنا بر دفع ماده نمود انکار بیکار مسطور سوم آنکه قال حک کردن
 م از اولیا اگر از اختیار سائل است چرا از احمد بن علوان استناد میکنند
 حک کردن نام از اولیا از اسلام دور کردن است که اولیا موسست ابراهیم
 لی الذین امنوا و رضی کفر غیر خود کفر است باین عبارت و ای سندر فتن جنب
 بای است اهر اقول از معنی امیکلام و نیست مرام که بالاند کور شد جواب این
 قوله نافر جام باید فهمید و اطلاق ولی بر یومین باعتبار لغت نیست و در عرف
 لی کسی را گویند که موطوب باشد بر طاعات و مجتنب از معاصی و محرمات و معزز
 آنها که دلذات و مباحه شهوات کذا فی شرح الفقه الاکبر و تکمیل الایمان
 و تفسیر غریزی مرتبه ولایت را سوم مرتبه تقوی گفته در بیضوت بانقرض
 حک نمودن نام از اولیا مراد باشد تا هم از انکار ولایت عرفی انکار
 نیت لغوی که ایمان است لازم نمی آید کفر و رضا بکفر کجاست افسوس نقص
 بود معترف نشدن و عبارت کتاب مستند خود را و ای دستناد آنرا موجب
 و تباهی گفتن مستند است منصف را بر بطالت و ضلالت کبرای این
 اندک و البته که بر دوقول دل رساله اشاعتیه جواز یا شیخ عبد القادر

در بیان معنی ولایت

که حرف اخیر درین آیت هم نون باشد در مطول منویسد و التخصیص لازم للتقدیم
غالباً قوله غالباً اشاره الی ان التقدیم قد یکون للتخصیص بل مجرد الاتهام و
اولاً تذکره اذ موفقت کلام صاحب او ضرورة الشعر و رعایة السجع و اذ لفافه و اما
ذکر الاله تعالی و ما ظلمهم و لکن کانوا انفسهم ظالمون تا قول و سمن الموضع
ما لا یجوز فی اعتبار التخصیص لنسبوا مقامه علی ما صرح ابن اللطیف فی المثال
و ذکر ان التقدیم فی ایاک نعبد و ایاک نستعین لمراعات حسن النظم السجعی الذی هو حرف
النون لا للاختصاص به و در تفسیر اتفاق نوشته قد متبعت الاحکام الی وقت
فی آخر الامر اعاده للنسبته فعبث منها علی نفی عن الاربعین حکما احد التقدیم
المحمول اعلی العامل نحو اهل او ایاکم کانوا یعبدون قبل منبه و ایاک نستعین
و نستعین نزد اکثر مفسرین مشتق از عون است بمعنی مدد چنانکه در اکثر تفاسیر مشهور
مذکور است و نزد بعضی محققین مشتق از عین بمعنی دیدار است چنانچه در تفسیر عزیزی
تحت همین آیت نوشته اند و بعضی اهل معرفت گفته اند که استعانت و رنجی طلب
عون نیست بیک طلب عین معاینه است یعنی عبادت از طرف ماست و مرتبه معاینه
و ادان و بعین یقین رسانیدن کار است اهل بالجملة و رد و وجوه بودن این آیت
شریفه مشک نیست و کلام متعلق این آیت را از تفسیر عزیزی اول نقل کرده و
و آیت بعد از آن آوردن قطع نظر از شناخت مطابقت دلیل باینکه عام منکر صواب
ترتیب شناسن هم اند قوله و چون استعانت نوعی از عبادت است و عبادت
مختص است بذات اقدس صلوات الله علیه پس استعانت نیز بذات پاک و مختص است
باید و اگر استعانت تعدد و مختص بذات کامل الالهات او سبحانه همان است

[illegible]

مطالعہ تحقیق
حدیث و عبارت
فتوح الغیب

وَأَنَّ كَلَامَ الْكَلِمَةِ
يُتَبَيَّنُ لَكُمْ مِنْ أَنْ
يَكُونَ مِنَ الْغُفْرَةِ
فَعَلَيْكُمْ أَنْ تَعْلَمُوا
أَنَّ كَلَامَ الْكَلِمَةِ
يُتَبَيَّنُ لَكُمْ مِنْ أَنْ
يَكُونَ مِنَ الْغُفْرَةِ
فَعَلَيْكُمْ أَنْ تَعْلَمُوا

به ارواح اند و بالعرض به ابدان اهل ترجمه پس او فقها و رباب ایمان نمی شناسد
 که مخصوص قوت جسد نباشد نه نفی سماع ارواح فافهم حالا یکذره متوجه بشوید
 گوش دارند و تفسیر کسرت و لا تحسبن الذين قتلوا الآية نوشته که ترجمه خلاصه
 اینست بعضی معتقد به موت ارواح بالفعل قائل اند و در پیشان نبرد اهل
 سنت باطل و حیات و شعور روح بعد از انتقال قرآن احادیث و عقل ثابت است
 است فوجب البصیر لیه و در شرح صدور گفته که قائل به موت ارواح معتقد به اهل
 بدعت اند اهل ترجمه محصل کلامه حضرت امام عظم رض و در فقه اکبر میفرمایند و اعاد
 الروح الى العبدی قبره حق اهل و در شرح آن مولانا قاری نوشته که در بنیسماعله
 معتقد به بعضی نضیه است و در تحقیق وارد شده احادیث متطابره در مبنی و متواتر
 منعی و تحقیق حال بر بزم عقبه و استیفا نمودن شیخ المشائخ جلال طبعی در کتاب
 صدور و بهم بدو سافره آن تمامه احادیث را طالب فهم نزاع مطالعه این برود
 کتاب لازم است اهل ترجمه عبارت به و تحقیق نیست که در شرح صدور و بدو سافره
 سماع سلام و کلام حیا بر آنست ثابت کرده اند و شیخ محقق عبدالحق و رجب القلوب
 اعتقاد قائل اهل سنت به ثبوت ادراکات مثل سماع و علم سائر اموات را نقل نموده
 در شرح عربی مشکوه و هم در ترجمه بعد تحقیق و اثبات سماع موتی مینویسد بالجمله کتاب
 و سنت مملو و مشهور متدبر اخبار و آثار که دلالت میکند بر وجود علم موتی را به دنیا
 اهل آن پس منکر نشود آنرا مگر جابل اخبار و منکرین اهل و در تدقیقات سخنان
 نوشته و حضرت مولانا افضل المفسرین خاتم المحدثین مولانا شاه عبدالغفر قدس سره
 و در بعضی استنفا با ترجمه نموده اند که انما بعد انما تشرع و ادراکات و سماع

سطح و سیاحت ایت اعلیٰ که حقا و بدو سافره و در بنیسماعله

بنی شرف و قوه فلسفه جماع دارند و حضرت سید اسکندر مولانا رشید الدین
 صاحب جواب بعضی سوالات تحریر کرده اند که چون سماع کلام حیا در حق اموات
 احادیث معتبره ثابت است پس در حق کاملین بطریق اولی ثابت باشد و هر که قائل باشد
 است سماع ندارد این عقیده خلاف عقیده صحابه و تابعین ائمه است و حضرت مولانا
 بدین معنی می فرماید در بعضی مکاتیب ترجمه فرموده اند که مرد با سخن مردم میشوند و در
 نیز بر قبر رفته و عمو و کلام بگوید همه میشوند و اصل در نیاب آنست که اموات را
 شعور و ادراک باقیست و همین است در مذهب اهل سنت و جماعت عند تحقیق خلافا
 مستثنی له الی قوله بالجمله انما شعور و ادراک اموات اگر کفر نباشد در الحاد بود
 و شبه نیست تم بکلماته لطیفه اند کورت چون مرکز خاطر عاشر شده انصاف
 را باید که چگونه است آید که قضا می خفیه منکر حقیقت سماع اموات اند لخصه آنچه منکر
 کتاب الایمان ثابت میکند که میت قابل خطابند از حقیقه نیست خطا و صریح است
 و لانا قاری در مرقات تحت حدیث مسلم که در آن تعلیم او آخر حوالی المقابر
 سلام علیکم و قصت مینویسد قال الخطابی فی ان سلام علی الموتی کالسلام علی الحیاء
 فی التقدیم اند عارف علی السلام خلاف ما کان علیه اهل الجاهلیة من تقدیم الاسلام
 و عارف و یونیه قوله تعالی رحمة الله وبرکاته علیکم اهل البیت و قوله عز وجل سلم
 علی الیاسین و نحوه و فیہ بلغ الرد لقول بعض الشافعیة و غیرهم ان الاک و علیکم
 السلام لانهم لیسوا اهل الخطاب مع ظهور بطلان تعلیمهم لانه لا فرق من حیث
 الخطاب بین تقدیم و تاخیر علی ان اصواب ان میت اهل الخطاب مطلقا

خطای و نفی از آنست که سماع کلام حیا در حق اموات
 مولانا رشید الدین صاحب جواب
 کون صاحب این کتاب
 بابت این کتاب از حضرت مولانا
 سید اسکندر صاحب جواب
 تا به حدیث مسلم که در آن
 در ادراک اموات اگر کفر نباشد
 الیاسین و نحوه و فیہ بلغ الرد
 خطای و نفی از آنست که سماع
 ان کتاب و کتب و غیره
 خطای و نفی از آنست که سماع
 خطای و نفی از آنست که سماع

خطای و نفی از آنست که سماع کلام حیا در حق اموات
 خطای و نفی از آنست که سماع کلام حیا در حق اموات
 خطای و نفی از آنست که سماع کلام حیا در حق اموات
 خطای و نفی از آنست که سماع کلام حیا در حق اموات

[illegible]

بیت لیغند بیچاره ابراهیم علیه السلام و شیخ عبدالحق در ترجمه مشکوٰۃ نوشته در مسبوک از میگوید
 مایل کرده است عائشه رضی الله عنه که مراد پیغمبر صلی الله علیه و سلم آن است که شما الآن میدانید
 آنچه من میگفتم حق است و گفته که تو هم شنیدی که بجای علم گفت بالجمله عائشه رضی الله عنه
 مانع او بود که مراد متدلل و باین روایت قرآنی که مذکور شد ولیکن علماء جواب داده اند
 این عائشه رضی الله عنه متدلل او به قرآن قبول کرده اند این قول را از عائشه رضی الله عنه و در مسبوک
 مکرر کرده اند اسمعیل که گفت بودند عائشه رضی الله عنه از فهم و ذکا و کثرت روایت و غوص
 اخص علوم آنچه زیاده بر این متصور نباشد لیکن سبیل نیست بسوی روایت ثقه مگر نه
 پس وی باشد و لا کذب بنیم یا تحفیض یا تمأله آن مراد به آیات قرآن است که تو نمی شنوی
 نما تعالی میشود و نیز مراد به موتی در سنج قبور کافران و مراد بسمع عدم اجابت است
 باین آیه که این روایت نازل شده در دعوت کفار بایمان عدم اجابت مرقع را و نیز گفته
 مراد به موتی موتی بظهور بقیة حساب ایشان که در آن دلها مروه فداوست مولانا
 در مرقاة نوشته اقوال الحدیث المتفق علیه الیهیم ان کون مرد و الا سیاه و لا منافات
 بین یقین ان المراد من الموتی الکفار و النفی مقصود نفی التعم لا علی مطلق السمع
 التامیم که نمی فهم لا یصلون تا قول عرفا لایة من قبیل الک لا تهی من صحبت لکن الله
 فی شیاره وجه دوم اگر در ترقیقات رسنحات نوشته چون عبارت بیضادی الروح
 بعد الموت در آنکه و علیه بهر الصحابة و التابعین نص صریح در ثبات سماع موت
 باریکه و در صحابه قابل خدمت نباشد آیا نمی بینی که ابن عباس سحریز متعبد و فضل
 غیر آن نموده پس اگر کسی بقولشان عمل نماید انصاف باید کرد که علماء در حق چه
 اندست چنین بیان کرد حضرت امام محمد بن رضی الله عنه معراج جسمی و حمل در آن سحابت مقبره

[illegible]

[illegible][illegible]

گفت اشرف مقدس آلسمان اند چنانچه سادات اهل بیت تو شرافت بزرگان زمین اند این فرشتگان
بزرگوار و شرف آسانند گفتم یا حیریل این تخصیص صحیح یافتند گفت بآنکه در بیان نام تست آنکه نام محمد
زبان اردو مقدم ترین به اهل آسمان است آنکه حبیب صلی الله علیه وسلم در ورون جان اردو بدین کمره
اند الله چگونه باشد و در صورت مراد از عدم صحت ذکر نامها و اولیا ذکر تقرب است که آن خاص است
باز حضرت محمد تعالی و ذکر تقرب مخلوق خواه روح باشد خواه جسمانی قطعاً جایز نیست که فصلی
مولانا عبد الغفر الدهلوی فی تفسیر قوله تعالی و رتل القرآن ترتیلاً و تسکی نیست که خواندن همان تسبیح
است و نام است علما اهل سنت از تثنیاء طبع لقیه انقیه قاوریه علیه کیا شیخ عبد القادر شیا الله بنوا
بقادر و توسل است و تقرب که موجب است که بمنیت سابقاً و عقدا و تقرب است و استقلال شان
همان است و بنیان خارج لمحت اند و خود حضرت قاصیضا میفرماید که ایقرو الجبال و بیت منقسم
بر من غیر تقرب که عاوی منقسم است و دلیل و رون غایت عبادت است و منقسم که بنیاب صیبت یا انقیه منقسم
می نیست که اگر او حضرت قاصیضا منقسم است و دیدی بود که ایقرو الناس یا که ایقرو القادریه یا که
راستمدون بنیاب الشیخ الی غیر ذلک است الوجوه المحتملہ میقتضی و اختیار که ایقرو الجبال و ترک سائر
و بصیرت بر منقسم تقرب است آری که منقسم را چه علاج به فهم منمن که منقسم قوت طبع از
منقسم منقسم است و الدین منقسم منقسم الله الاله آورده اند و منقسم و منقسم است که منقسم
و منقسم تمام و دلیل بر تکلام شود که قاضی یا شیخ عبد القادر از حضرت عیسی علیه السلام حاجت بر
و در از جان و دل اند زیرا که منقسم به منقسم عقدا از عبودان خود کامروا می طلبید که جان
المنصوره و در اینجا از عبادت و استقلال حرفی و حکایتی میان نیست آنچه است محض توسل و
تست پس شرک که او کفر و منقسم است جواب از سائد آیات که در سائل باینه خرابید بر منقسم
ات منقسمی اند و تفسیر عزیزی منقسم و منقسم است آنکه افعال عاوی الهی را مثل بخشیدن فرزندان

مسئله در مراد
از آیات شریفه
و عا در معن
الله

شاکر و ایشان غریب بیاوردند ان شاء تعالی و آنچه از مولانا مفتی صدر الدین بلوچی آورده شد که در
سوال است که در سجده بگوید یا الله یا غوث الاعظم حاجت من و اکابرین با فضل و شریکست و مولانا
صدر لصدور حدیث البتة مثال این اقوال را نامعتبر و عالین حق تعالی را مشرک گفته اند و این مسلم است و
ایشان صریحاً میفرمایند که خداوند با نعمت نفی شده اند و چگونه فرماید زیرا که جواز و شریعت آن از نص
است و این نشان منقول است و هم جواز است و از رساله شان بر صدر مذکور نیز معلوم باد که در طهارت
سیمیم و بصیرت و غیره حضرت غوث اعظمین هیچ تباحث نیست چه که در حدیث صحیحین بر دست
ابوهریره وارد است که فرمود رسول خدا علیه التحیة و التسلیم خلق الله آدم علی صورته کذا فی مشکوٰۃ
شیخ عبدالحق در ترجمه بنویسد بیدار کرد خدا آدام را بر صورتش ^{یعنی} قولیم و مشهور در تاویل
او آنست که صورتی بجهت صفات است چنانکه گویند صورت مسلمیت و صورت حال انجمن یعنی بیدار
پروردگار تم آدام را بر صفت خود و موصوف گردید و این صفت که بر توصیف کرده اند نیز گویند
عالم را در مد نظر سیم بصیرت و در تفسیر در بیان الطلاق صورت بر حق عزوجل از این حدیث همین
مراد شده است و از اینجا است که در کتب معتبره تفسیر فرموده اند که جائز است نام نهادن با اسمائیک
صوت در خالق و مخلوق مشرک اند مثل علی و رشید و غیره با لکن مراد شده شود در حق عیا و غیر آن
مراد است در حق معبود کذا فی الدر المختار و در رد المحتار نقل از فتاوی تاتار خانیة فتاوی سراجیه
و منخلفه شرح توفیر الالبصار زیاده تر تحقیق همین بود خسته باقیاندا آنچه نمیکرد در بعضی
خود که مردود است استقامت منیع این از موقوف قطب الدین بلوچی نقل نموده جوشان این
در سوال فرشته که حق تعالی در اندک شمع میسوزد این کار او شود سخنان را با و متعانه را از آنکه بعد
و قضا کند حاجت او و ملاحم نماید حالات ما را و همین نعم بر وقت بخورند یا شیخ عبد القادر را در
صباح شام یعنی در طریق عجز و تنهال بر کثرت رزق و اولاد و مال و منال در هر حال ان شاء تعالی

مطالعہ کردار پارت دوم صفحہ ۱۵۰

سطح از حوض استسقیم و عمیق و مستطیل

مطابق روح السعداء و نوای طرب الابرار

مختصه مبارکه خوانندگان شیخ عبدالقادر حضرت شیخ عالم الغیب سید وقاضی الحاجات بر زمینند که
این عقائد و شرک و محبت بلکه این عقاوت که حضرت شیخ رضا ماثله الله کرامته یعنی با سماع الله سخن
میشود و بالتجارب جناب حق جل و علاجاتا مدامند و شنیدن آواز از دور و طلوع بر بعضی غیبات
نیکه که امانت چنانچه از شرح فقه الکبر شرح عقائد و روحیه و غیره نام نهاد و جواز استناد منقول صد
وید و خود نهاد و تامل فی طلب الدین و تفسیر غریبی میفرمایند و ارباب حاجات و طالِب مُسکِلات
و از آنها میطلبند میاندهد و نیز در همان استقبا جواب این سوال از مفتی مکه منوره بنیبارت نوشته
شده که این عقاوت و ما ذکر السائل عنهم حکمهم النص علیهم من الملای علی القاری نقل عن الائمة الخنفیه
که اگر عقائد خوانندگان شیخ از وضو الاقدام کنندگان آن چنان است که سائل فرکر و از آنها که شیخ
از عالم الغیب وقاضی الحاجات میدانند پس حکمشان بنابرین عقاوت است که مولا نا قاری در شرح
الکفر لفته و ترجمان عبارت اینکه انبیا علیهم السلام غیب نیستند بلکه آنچه خدا تعالی ایشانرا علم غیب شد
و کما فی حقیقه تصریح نموده اند به کفر کسی معتقد علم غیب باشد اده و آگاه باشد که عقاوت علم
حسب مراد است چرا که غیب انبیا و اولیا تعلیم او تکلم میدهند چنانکه قطره از ان گشتن بمسحلت
باید و اینجا انصاف حاکم فرمایند و بر میبندد که مفتی مکه منوره عقاوت علم غیب بر انبیا و
یارا کفر گفته نه که خواندن شیخ عبدالقادر شایسته وضو الاقدام را کفر فرموده و خود عقاوت
بمنه فریضه را موجب کفر است خواه چیزی بخواند یا خواندین همچنین بنام خواندن یا علم عبدا
تدویر کفر گفتن بالقلم علماء است مروجیه کافر میشوند و بر خود طلاق شویم بخندید است
است آنرا که کل انار تیر ششم جافیه آنچه در او در میبندد تراود و زو همان **قول** وجه دوم آنکه
تکلیف غایب است و صاحب غایب است حاضر است نه غایب قال القضاة فی شرحه لمطلون
المنام ان الغایب توجیه الکلام الی حاضر اهل و دیگر شگفت نیا به از انقدر در عباد

الحمد لله رب العالمين
سنة ١٢٨٥

الحمد لله الذي جعل في كل شيء
دلالة على قدرته وكرمه

استفسار
فرمانده خوارزم

خداوندك
استغفر الله وادعوه بالانصاف
والتقوى

شیخ محمد بن عبد الوہاب

شماره ۱۰۰

مکتبہ اسلامیہ دارالافتاء

بسم الله الرحمن الرحيم

عبدالحق صاحب علم و ادب
کتابخانه

سنت الغزوات

14

می نوازند و تلفظ و کتابت یک کلمه ایمان خودی باز دارند چون کم تر کفر مسلمین است
توحید خود را بر این است بشکسته اند چون خداوند که پرده کس در ده می شناسد طبعه نیکی کنی قول
و فقها متفق اند برین هر دو روایت و در مختار و شرح فقه اکبر علی القاری و لفظا الکتاب
سین عبارت مرقوم است اده در مختار و باب المیزان بر دو روایت از عیسی و در مختار نقل
در تفسیر خلاف ذکر و حدیث قال من حکم بها حقها یا حاکما یا کافر فحقها خلافها و در شرح فقه
هم در تفسیر خلاف تالیف ترجمه از فتاوی قاضی خان نقل کرده باز خود میگوید که ظاهر حدیث که عند جمل مقبول
و نیز در کاف نشود و در جمل هر دو مقبول نیست که از ضروریات دین بود و ترجمه و در عبارت است
که بعد ازین بگوید مقبول نماید خود هم در تفسیر خلاف حدیث است و در ضروریات که از اتفاق فقها در تفسیر قطعا
و نشانی نیست تا با این بر رویانکه نقل اتفاق می نماید و در کفر بالاتفاق بر او از بلند علیه قول و از اتفاق
کرد و عاقله فقه حنفیه مثل مختار القول مرقوم است که بجز ترویج شبهه اده و رسول کافر میشود و نیز
ترویج ابدال بر این عقیده قرار داده اند اده بنطبق آدمی تهرست از دو باب و دو باب از توبه برگزینی و
لیت شعری بجز ترویج علم برین ادب و حاصل شد آیا فقه باز و منکر نیست که در فعال قلوب
مطمئن میشود و اگر ولایت مقالات بود و بیان چه کفر و بدیل قول علیه نه اعتقاد می کنند بلکه در
سجرات الق که منقول است که خدا و الانی صلی الله علیه و سلم عالم الطبیعت و علم برین حق و مجرب و حاکم
هر که حاصل نشود خدا نخواست باشد که فقه با برائت کلام کفر عاری و عاریت بلکه حسب سببین کلام
بر خود لازم گرفته که در کفر متفق علیه توحید منیدیم چنانچه در مختار منیوسد قال فی الجوه و قد ارجع
نقص الانی تفسیر منها اده ایم بر تحقیق مسئله باید و نیست که بعضی تکفیر ترویج شبهه اده و رسول
قابل اند و در جواب آن تصریح نمائید که این ترویج معتقد علم نیست مرسول علیه السلام را و محققان
میفرمایند که منقول کفر ضعیف و خلاف حدیث است چرا که حوال است که بجزش منها است بر سر و کاشف

اینکه مذکور شد
شک نیست که در
لم یفقه اده
اینکه فقه الکفر
کلامی است
فقه الکفر و کلام
لا یفقه را باطل است
۱۲

رض شود و بتعلیم الهی غضب و داند بدلیل قوله تعالی عالم الغیب علی طهره غیب الامن بر تفسیر
و من خود مختار که نامش منکر اول نوشته در شمار تضعیف و تفسیر قول کفر خیر است قال تزیج
شهادت اده و رسول کفر و الله علم اده میبند که سزاوار منکر انحال است حالا از خود
مختار و دیگر گفته با عقیده است و در حاشیه خط و مرقوم است قوله کفر فعل وجه ان جمل اده
الانتم کم کمال الکمال الا الشهود من الحسن فاذا اعتقد لعل بغیر ذلک فکف و شرح الملتقی لانه اده
الرسول علی غیب و قل شیخ زاده نقل اعر التناخانیة لا کفر لان بعض الاشیاء تعرض علی صلی الله
علیه وسلم فیرقی بعض الغیب قال انتم عالم الغیب علی طهره علی غیب اده الامن بر تفسیر مرسول اده نامی
لا ابرار عابدین بر و مختار علی اده مختار منیوسد قوله کفر لا یفقه اده رسول الله صلی الله علیه و سلم
عالم الغیب قال فی التناخانیة فی الحجة ذکر فی الملحق انه لا کفر لان الاشیاء تعرض علی روح النبی صلی الله
علیه وسلم و ان الرسول یفوق بعض الغیب ان انتم عالم الغیب علی طهره علی غیب اده الامن بر تفسیر مرسول
به قلت بل فی کلمات البقاع ان من حجة کلمات الاولیاء و اهل العلم علی بعض الغیبات تا قول و قد سئلنا
اطعام علی فیه المستند فی سالتنا المسائل الحسام الهیست لضرر من یخاله التمسک اده نامی الرو و در مرقوم
سانی جلالتی مرسوم در فتاوی حجة میگوید که آنست که کفر و کافر نشود زیرا که اعمال نیکان پیغمبر علیه السلام
و من میبند غیب نباشد اده مخدومی و مخدوم الانامی منکر و قبلتی نایب سید المسلمین و رسول جناب
عبود العیون مولانا میا نصیب علامه الدین قصوری و دام الحشر قدس سره بر جای کتب و احادیث تعلیم
بشهادت خود نوشته اند و اده صحیح انه لا کفر لان البانی علیه السلام علی یون غیب و بعض علمه الاشیاء کذا
فی حدیث الکثر برین علم علیه صلوة عرض شایسته کرده و اولین کشف غیب نباشد کذا فی اکثر اده
از مشی و حکم و قضا و تا ناخانیة و در مختار و فتاوی حجة و ملحق و مجموعه غانی و معدن کفر و خرافات
پیوسته که روایت مکلف خلاف حدیث و غیره است قوله مرسول علیه السلام ان من کفر ان یؤمن بالله و یزعم ان الله
لا یفقه اده

اینکه مذکور شد
شک نیست که در
لم یفقه اده
اینکه فقه الکفر
کلامی است
فقه الکفر و کلام
لا یفقه را باطل است
۱۲

خدا را من رضی من رسول المکون محجزة و متسل به علی لطلال الکرات و حبیب
 بالکمال لظاهر بما کون بغير توسط و کرامات الاولیاء علی المغیبات انما کون بر و یا الملائکة
 کما طلعنا علی احوال المآخرة تبوسط الانبیاء و فی حدیث انه صلی الله علیه وسلم قال و الله انی ما علم
 الا ما علمنی ربکم و الله انی ما علمنی من الغیوب الا ما علمنی الله و الله انی ما علم
 به علما علی ثبوت نبوته و دلائل علی صدق رسالته و قد تمیز و تمیز امره صلی الله علیه وسلم من اصحابه
 بالاطلاع علی الغیوب حتی انما بعضهم لقول اصحابه بکت فوالله لو لم کین من نجره لاجرة حجة
 الی علی و شیهة له قول ابن و اخته و قدنا رسول الله تکریمه به افا الشیخ معروف من الصبیح ساطع
 ارنا الهدی بعد الغی فقلوبنا به بیوقوفات ان قال و اقم و قول حسان بن ثابت و فی سریر ما
 انما سمع لک و سئل کما الت فی کل شهید فان قال فیوم مقال غائب فی قصیدة لهما فی صحوه
 او عده اهر و رسانی کما ل الاصفاء و تعدا و حاصل حمیدة مختصة بذات سعیدة علی الصلوة و
 و الله انی ما علمنی من الغیوب الا ما علمنی الله و الله انی ما علم
 بالاطلاع علی الغیوب حتی انما بعضهم لقول اصحابه بکت فوالله لو لم کین من نجره لاجرة حجة
 الی علی و شیهة له قول ابن و اخته و قدنا رسول الله تکریمه به افا الشیخ معروف من الصبیح ساطع
 ارنا الهدی بعد الغی فقلوبنا به بیوقوفات ان قال و اقم و قول حسان بن ثابت و فی سریر ما
 انما سمع لک و سئل کما الت فی کل شهید فان قال فیوم مقال غائب فی قصیدة لهما فی صحوه
 او عده اهر و رسانی کما ل الاصفاء و تعدا و حاصل حمیدة مختصة بذات سعیدة علی الصلوة و

واولیای این چند عالم الهامی یقینی بعضی حقایق ذات و صفات یا قائل که نیز حاصل میشود اما بعضی
 اعتبار جمیع احوال را در تفکر میگردانند و تا اظهار الشیاء غیبیه و متبذرات آن متحقق گردد بلکه اظهار غیب
 بر ایشان انکاس صغیریه در آئینه وجدان الشیاء و لهذا تکلیف علم بر آن متحقق نمیشود و خود هم در
 یقین آن اعتماد بر آن محتاج بشود هر کس نسبت که اقسام وحی را نمیشود در این اظهار غیب بیکسیر
 الا من یقنی من رسول یعنی هر کس که یقین میکند و آنکس سواد باشد خواه از غیب ملک باشد مثل حضرت جبرئیل
 علیه السلام و خواه از غیب بشر مثل حضرت محمد و موسی علیه السلام و تسلیا که او را اظهار غیب بر بعضی از
 یزید خاص خود میفرماید تا آن غیوب را بکلکین برساند و بعد از آن شباه را از وی بجای و فرمایند تا حال
 اظهار فارسی صلا پس اصول آن گرداده تتمه اگر چه مسئله اظهار غیب اولیاد ضمنی و ایات مروری
 است متحقق شد اما بنا بر نهایت اشیاء و غایت توضیح یکد و سند صریح و یقینی مذکور میشد و در
 داری در وفاته تحت حدیث جبرئیل میفرماید ناقلت فلم سالک جبرئیل عن الساعة مع علمه به تعاقال
 علیها الا هو و التوفیق بین الائمة و بین الشیء عن الخراف من الاخبار الغیبیه کما قال الشیخ الکبیر
 نقول ان الغیب فی الاعدال فی بعض کلمات الروحانیة فی علم الغیب تطویله الارض و مشی علی
 غیب عن البصار فالبحر الباعن الاول تا قول و اما عن الثاني فلان النفس میاد و لو حق فیما یدیر
 مع علیه و ان بنی رسول اما الواقی فهو ما ظهره الله ثم علی بعض جبابه لوجه علمه و خرج ذلك
 النبی علی طوق و صاریضا فیا و ذلك ان نور الروح القدسیة و ازاد نور انیتها و شرفها
 اعراض عن ظلمة عالم الحس تخلیت ذات اقلاب صداد لطیفیة بالمطیبة علی احوال فیض
 نور الالهیة حتی یقوی النور و ینیط فی فضاء قلبه فیعکس النور ثم الالهیة فی النور محفوظ
 عالم علی الغیبات و تقر فی حجاب عالم السفلی بل ینجیح الفیاض لا قدس مع عزه التي
 فی العلیا فلیکف لجزءه و تقریز میفرماید و اولیای الله را اگر چه اظهار غیب را

[illegible]

[illegible][illegible]

حضرت شیخ سعدی بانی طریقه سهروردیه اند و عوارف احواف نوشته اند قد کان لصلی
 ان غن الفاقه ونقل عن سید احمد از آنکه کان بیده عند الفاقه و قول شهاب الدین و در مورد
 لودیه و غیره مذکور است که در وی این که حضرت شیخ ابوالحسن طریقی قدس سره بنابر ایشان
 نموده حضرت شیخ موصوف فرمودند ما بنده عبادی بیده تقوال احمد و سید است تقوال شهاب الدین و بنابر
 حدیثی که یک زبان عوامی ایمان کند قائلین بنیاد شد بر غیر زنی الواقع اوست آری امثال این مردم
 و نهایت از اینها و نفوس انیکم بنی خلاف او مندر و منیتند آدم غلام او مندر و نیز بنده که مثل
 در قرآن احادیث بسیارست چنانچه صاحب قادی خبریه که صاحب و محاسب میباید فانی که در معنی
 قوله فان الله و شهاب الدین احمد شارب العلیین هم ان جعلتی و انک و حیاتی ماتی الله الایة الی
 و بی الله فی نظر است و الارض الایة و نیز لایه فی السموات و الارض الایة در قرئت و حدیث متفق
 که در بیان قصه که کس ان بنی است احمد شارب العلیین و در حدیث ابو داود و غیره آمده قال سوا
 صلی الله علیه و سلم من احب الله و غضب الله و عظمی الله و منع الله فقد سکن الامان کلهم من الشکوة شیخ محقق
 در ترجمه بنویسد یک دوست دار کسی اگر خدا را و بدید بر خدا را و بدید بر خدا را یعنی بکار
 خدا را بود هر چه بطلب بنی حق را و اراده و چه الله کند و من بکار تو گویم سهروردیه
 بکار تو باشم من بکار تو گویم پس تحقیق کامل گردید ایمان خود را چه ایمان کل من خلاصت از قضا الله
 اه حال از این غنید باید رسید که اقامت تغیر تا بجا نبرد رسید و من قایل به زبان بریده و بخت
 حکم بگویم به از کسی که نباشد زبانش اندر حکم قوله از نیابت حیر معلوم شد که حکم بگویم بخت و وجه
 بر روی ضعیفه یا قوی از زنده باشد یا غیره بجهت قوله قائل ان عند القاضي حدیث باشد اه اول
 فاقه داشت نوشته باشد و با که عبارات سرایان و در موجب غرور است چه و عبارات
 حکم بگویم به از کسی که نباشد زبانش اندر حکم قوله از نیابت حیر معلوم شد که حکم بگویم بخت و وجه

مطهری که کتب است در قرآن و حدیث بسیار است ۱۳

مطهری که کتب است در قرآن و حدیث بسیار است ۱۳

باشد زیرا که به اتفاق فقهای محققین خلاف این ثابت شده است یعنی در سحر الرائق و شهاب و نظائر و قضا
 سحر و تنویر الابصار و در مختار و رد المحتار و غیره مذکور است که فقهی بکفر موسن باید داد و موسن که
 محل اقامت محل حسن ممکن باشد یا در کفر او خلاف اگر چه برکت ضعیفه باشد و در مختار و قضا و غیره
 نوشته که اگر چه برکت خلاف که مثبت اسلام است از غیره نیست باشد تا هم فتوی بکفر باید داد و نقل عبارت
 در مختار و رد المحتار و کتایب و فی الدر و علم انه لا یغنی تکفیر مسلم ان حمل کلامه علی محل حسن کان فی
 کفر خلاف و لو کان فی کفر و ان ضعیفه که اگر چه از راه فی الاشاه الی الضعف اه و فی الروقم
 و لو روت ضعیفه قال فی الی قول و لو كانت الروتة لغير ان فیها ویدل علی ذلک ط کون
 یوجب الکفر معاً علیهم مقام حریت که انیکم باوصف و عمو فتوی بکفر است و شهاب و حدیث
 کذب آیات و احادیث آنچه واروست اهل علم معلوم است که جباریت صحت در کایم بخواند که
 در دروغ آدمی که در شمس دروغ آدمی را که بیوقوفه لکن در نیاید بزند که در نیابت میگوید راست
 را هم در نظر و تفت چه که در زبانی بر زبان قلمش رفت که از نیابت ثابت شد که تاویل قابل قبول
 چنانچه بر صدر عبارت گفته بود و بنقد هم غنیمت است شاید رفته رفته توفیق صدق در هر حال مقال
 رفیق گردانم علی کلشی قدیر قول علامه ابن عابدین در مختار از معتبرات نقل نموده که آن مجرب و ایهام
 بالاجور یعنی فی المنع اه و عالتیکه خود مختار و در خصوص شهاب الدین بکار عبارت از مندر است
 حکم نموده چنانچه از سابق و فهم است آوردن میگوید تا بنیم شهاب الدین سر سرازیریت و سراسر گردان
 قوله علامه قاری در شرح فقه اکبر تحت مسئله انما مولانا الله تعالی نوشته قال فی التحلیل ان لایست
 از کفر فلا اقل ان کون حراً اه بنه بعد از این بید یاتی و حیاتی بیان علامه قاری در همین شرح
 قول تعدیل از بنی و ضعیف نموده است چنانچه بعد از این میگوید که هیچ کس و ذلت میگوید نیست تحقیق
 بعضی بوجوب آن قائل اند و بسیار از سلف حتی که صاحبان اربعین بخوارش رفته اند و هفت میکان از

مطهری که کتب است در قرآن و حدیث بسیار است ۱۳

مطهری که کتب است در قرآن و حدیث بسیار است ۱۳

میشود و بار آنها و یک تنبت از روم و دیور و یانیده میشود کشتهای و یک تنبت از البلیا و اهل الحان
 و عالم و امار و اعانت تو در کرده میشود بلایا و محنت باز تمام مردم خاص و عام و اهل الشور و اخذ
 ان سرحد و اراعی و در کرده میشود بلایا و محنت از هر دست گمان مواش یا و الیان قوم و اراعی
 و از رقیبها و الایمه و الایمه و از پیشوایان و از ایشان سائر البرایا و از همه خلقان فیکون سخته السلام
 و العباد پس میباشی تو سخته شهر و او بندگان فیدخلن الیک الرجل السعی و الحال سیر و دیو و یو یا
 مردم شبانی و کوچ کردن از توفیق بر نده و بقصود که در نذر بند و الایده و بالند العطا و کونه
 و میرود و دراز میگردد و بسو تو دستها بدریافتن و ادن اموال و خدمت کردن و چاکری نمودن باذن
 خالق الاشیاء فی سائر الاحوال بدست که پیدا کشته بهر چیز و در همه حال الالسن بالذکر الطیب الی
 و الشاء فی جمیع الحال و روان میشود و گویا میگردد و بسو تو زبانها بیاد کردن خوب و تو و فیکون
 و در همه حال و لا یخلف فیکان من الالیمان و خلاف نمیکند در خوبی و زیورگی تو و کس از مسال
 یعنی اتفاق میدارند بر کمال تو و میگویند مردم در بهنگام فریاد کردن مدد و خوشن از تو و مدد کردن
 ترا یا خیر من سکن البر و البحر ان حال ای بهرین سیکه سکونت کرده بیا بانها و عمارتها را و گرد
 آنها را و از آن فضل الله اینهمه نعمتها و کرامتها و بخششها و فزونی کرم و نیکی کردن حضرت در باب بخیر
 و الله ذو الفضل العظیم و بحقیقت دی رض اینهمه احوال و مقامات بدایات و نهایت خود فرموده و او
 خطاب است از او بر وقت و زمان تری باشد و خفته و شکلات را که متوجه خجالت است و در بخار
 دیگر است که خطا بهار همه را هم بخجالت سازد و در شرف و شرف دی تصور میکند و او عشق
 و استعداده و سعادت میدهد مافی الغنیم و شرح الشیخ الدلوی حالا از سکرین پرسیده شود که آیا این
 و ضرر الی اقدام که متداوست از ان سر و فقر و الی عظام مخالف کلمات قدسیه است و یا عین موافق
 و ضلالت است فموس حکیم که کار باختصاص است و حکایات که همی امیر و بصورت بیار و بشیار

لله
 بعد از تو و تو را
 است اما او را
 یعنی از تو و تو را
 باب و در حدیث
 سخته شهر و او
 عباد و سخته شهر
 و در همه حال
 و الشاء فی جمیع
 و در همه حال
 یعنی اتفاق
 ترا یا خیر من
 آنها را و از آن
 و الله ذو الفضل
 خطاب است از او
 دیگر است که خطا
 و استعداده و سعادت
 و ضرر الی اقدام
 و ضلالت است فموس
 و در حدیث
 سخته شهر و او
 عباد و سخته شهر
 و در همه حال
 و الشاء فی جمیع
 و در همه حال
 یعنی اتفاق
 ترا یا خیر من
 آنها را و از آن
 و الله ذو الفضل
 خطاب است از او
 دیگر است که خطا
 و استعداده و سعادت
 و ضرر الی اقدام
 و ضلالت است فموس

تا که با شرح و هم چهل علط کار از آنکه در شرح قوم انبیا و مقاله در هم ز رلا لکن
 من الخلق و لا انتا من هم قوم است اما و ستان خدا و مقربان و دخل غیر سقند و توجه بالشان باین
 یثبت عین وجه حضرت حق است اعد قوله لفرص صحت روت قول فعل مشائخ که مخالف کتاب است
 قیاس مجرب که در کتب ثوق بهامرد و منقول باشد بر کتب نبی است اعد الله سر از خدا جویم توفیق او
 ادب محروم شد از لطف رب ای سرگروه ایجاد کالجاد و در حالتیکه خود حضرت محبوب یاکر از
 لیل اولیا و شوی و میدکم باری بگو که ولایت با خلاف شریعت و محبوبیت با تبار طریقت جلوه
 نبرد بلکه هر عاقل بر دعوی اجتماع هنداد میخندد و سر علم از بنقول با مسلم بجان رخ حریف برین سر
 و اولی و قف برین خود سر و طغیانی کسی که او سبانه تم شانه را در هر مکانی احادیث صحیحیه منافق
 ن لغت و علمای معتبره است را کاف و مشرک نوشت اگر قول محبوب بجانی را ناقابل حجت و
 و آیات قرآنی و سنت محمدیه قرار داد و در وجه بعید و بر وجه و شواره آن یکی کو خالق کل
 یا ستر ایدیت بر و گریه مخلوق نماید فراه قوله الالهام لیس حجة اعد مسلم است که الهام حجت
 است که بآن تکلیف عام متحقق شود کسی از اهل سنت مدعی نیست که آنچه لمهات او کیا ابرنامه است و ابر
 است بلکه مراد است که سغیل ماسوره حضرت شیخ اهل بی حصول اموال متوقم بقبول است و اعانت
 هم طریقت بر مردان لازم است اگر بطریق وجوب باشد که فی التفسیر العزیزی از اینجا فهمیده که اگر
 فی مذبح اید بود و تمام آن الی حال آمد و خجالت شد و نیز مقرر است که المرید فی بدو شکر است
 الالک ان اعماله فی حقان و مریدان است نه طریقه بی توفیقان و مریدان ستموسیا او فایا و مریدان
 الراج و روانان بگرانده مگر انقیاد آگاه و با خبر باشند که ملهات و ماسوره حضرت محبوب یاکر
 و مریدان البریات است سخته او گفته الله بود که چه از خلق قوم عبد الله بود و متفان و متفان
 و ایا او را و دیگران قیاس نمائید چه شان محبوبیت از فم و علی است و شتر از کز

نقشه دیوان
 از او و ستان خدا
 و دخل غیر سقند
 مطلب در آنکه شکر
 قول حضرت محبوب بجانی
 راجع لکلیات شریعت
 و غیر گفته ۱۲

و در حدیث
 سخته شهر و او
 عباد و سخته شهر
 و در همه حال
 و الشاء فی جمیع
 و در همه حال
 یعنی اتفاق
 ترا یا خیر من
 آنها را و از آن
 و الله ذو الفضل
 خطاب است از او
 دیگر است که خطا
 و استعداده و سعادت
 و ضرر الی اقدام
 و ضلالت است فموس

[illegible][illegible]

قول در عهد دوم
 اینک در باب الاقامه
 علم نیست بر این
 میگوید «اینست از انوار
 علم پس از این که در
 اینست از انوار
 او را در این باب
 او در ششم
 که با علم
 که با علم
 نیست پس
 یادگار
 یادگار
 در این باب
 در این باب
 در این باب
 در این باب

ملان فرقت و دوخت نمایند و فلان تاریخ بر کجای سخن فلان ساعت جهت سفر من و فلان
روایتش که بدین تعلیق دارد به شنیدن ظاهر است که عمل عقدا و برین روایات است که
نیز و بالقطع اشیا این نیز بایات ازین محمدی و از ملت ابراهیمی نیست و تفسیر غریزی و در بیان
ابراهیمی و شریعت محمدی میونسند و حکام نجوم معتقدند از اینجانب ساعت نرسیدن و تقصیر
و نجومی ساعات و ایام شهر و تواریخ نینقاد و نیکون بگفتن این امر و در رد و اجتناب نقل از
نه نوشته که لا يجوز الا فتا من الكتب فان من اول نقل الاقوال الضعفة فيها انهم از مثال
بنا بر اینست که در این کتاب است که برای این که هر یک از اینها و هر یک از اینها و هر یک از اینها
عالمین پیوسته و قوم است و حجت میگردد که در شهر ابراهیم چنین میکنند و این چنین میکنند
است که این حجت کسی از ایشان اصلا نگرفته و مطلقا بر زبان نیاورده از جامی اگر زبان
شد بآنست بر زبان نگویند و الا در این عقدا و هر حجت نقل قضا و کونست و غلی را
هم گفتن در عقدا و عماد صحایف است که بی فی خوانیم نموده اند قدر میکند و خلل نمیزد
بجمله عقدا و جواز ضرب الاقدام که منحل الوجوه مضبوط است تحت قلم می رسم حضرت
علی علیه السلام و در جن حضرت مولوی یا محمد ملتانی محدث و مدرس لسانی در رساله خود مینویسد
رونی فتاوی عقدا مقتدی فی مسائل الهدی فی فصل تعظیم العلویة من ان مقتدی علما
البنیاء المصر و الحرقند العلم فی سنته ثلثین و سبع مائة بلا اختلاف جماعا و اتفاقا صورت
الدین اجملة یقین که او اشعرتید بسلام الله و التکا و او صلکم الی غائته متمنا که من
بالم اجمعین ان صلوة الخواتم الحراق ثابت بنقل النقات المجتهدین الاولیاء
حسب الالام مقتی الکونین غوث الثقلین سید ابی محمد محی الدین آید عبد
ابو الایمنه رضو الله عنه اوصل الینا برکاته العظی کما یقول در جماعها

سمع قراءته في الكتب وفيما اشهر شرقا وغربا بعد ابي عبد الله عليه السلام ومتعارفين بين المؤمنين
فمن يمين عن خطوات من اصوله ويقول الفاعلها كافر وترك الكلبية او المحرمية العظيمة وتيقده كفر
بلا دليل واليقان للمقلدين جائز وحلال ان يتيقدها بالكفار لمصليين لصلوات الخطوات والمجربون
م لا يصيبان هذا الفعل مستحقا للتغريم لا جواب كقوله محمد بن احمد بن شريف فقيه الكور
لا يجوز والمانع لغيره لانه يحقر فعل العلماء المجتهدين في فقه الكفر المسلمين ومنهم بلا يقان عن
معمول الفقهاء المجتهدين كقوله محمد بن محمد بن موسى لا يجوز ولا ينع عليه الفتوى كقوله
بن بركان الدين علي بن ابي بكر بن عبد الجليل الرضائي ليس للمقلد ان يفتي بالكفر المسلمين
صلوات الخطوات فيعز من كيم كفرهم لان من عقده المسلم كافر فقد عقده دين الاسلام كفر
كفر كقوله محمد بن احمد بن علي الجباري شريف مقتضى من الجنبية جماعا وافتا ان من يمتنع لمصلي
اصولة وقال له كافر او يتيقدها فاعلم انه كافر يعز من كيم كفرهم لان من عقده المسلم كافر فقد عقده دين الاسلام كفر
والصحيح في حق من هو بالنفس على كفر المسلمين من ان يلقبته وعليه اتفاق المالكية والشافعية
جميعا وعليه الفتوى لان من يلقبته باللعين او باللعين اهل القبلة ولا يحكم كفره
فعل كونه او كان مصر عليه في فعل الخطوات ليس بل هو فعل المجتهدين كما مر شرعا ومنهم
ان اهل الدنيا اجماعا كقوله حسين بن محمد بن عمر بن عيسى من يلقبته المومنين المصلين لصلوات
كافرا او يعلم الخطوات عبادة ومنهم لفاعلمها يعز من كيم كفرهم لان من عقده المسلم كافر فقد عقده دين الاسلام كفر
بالكفر بلا يقان الثابت انه معمول لامة اهل المذهب معمول بل المذهب لنا اتفاقا
وامنهم من المجتهدين عن الفعل وهو كان مانع المجتهدين ان من عقده المسلم كافر
قوا صاحب شهر وميك من هو بالنفس فقد كفر كقوله محمد بن علي بن محمد الرزاز من كيم كفره
اصولة الخطوات ومنهم من شاعرت المجتهدين يعز من كيم كفرهم لان الخطوات معمول السلف

والمناخرين فمن حكم بفعل السلف والخلف والمناخرين ان كفر فقد كفر فحيزي يتوب عليه السلام
وهو الصحيح وعليه الفتوى ومنهم اخذوا منها جميعا اتفاقا عهدا بعد عهد وعصر بعد عصر وبقيت زجرا
لان اصل نكته السلام على من اتبع الهدى باقيا من غير خطره اذا اطلب منك ولو لم يكن
سابق لوثقة هذه عبارة وانما هو عقلا وقتي وكتابي قديم وجد فينا قديم جد فينا قديم
بأشهر من صورتيه نام و نشان كتاب و احوال نقابت مصنف معلوم نباشه چگونه بدو قبول علماء
قول بر ساد حق و چاقی و در تحریر شو و چالاکی در نزد منکر صاحب را خود پرست و در خطا
و نشان و کاتبه کرد و میگوید که در تسوید مطالب تهیدرت بر امام حجة الاسلام غزالی امام بهام
روی گوئی بقت میرساند به ایند از زبان سخن کاغذ و قلم به طرطراها تو صد آفرین کند
تمام عجايب فتر است که منکر بهادر با خیر قلیت مایه و رضا و عدم تعهد و دست خطا چگونه و عوا
ست بر کتاب قديم وجد فينا قديم انما اندرین فضولی شورش و انگیز و حیا و تنگی نشود و تنگ قیاد
و اعتبار کتاب نقل علماء و امارت و ان الست در حالیکه صاحب رساله در انکسین که بشهادت
مستاسان و عیال بار شام شدند و مولانا و اهلنا و اشرعار سید المسلمین جناب اصفیاء غلام
الدين تصويری و اتم الحضور قدس سره که هم تاد و استاد منکر انداز علماء و معتبر است نقل از قیاد
و معتدی آورد و لا محاله اعتبار آن در یاشد صاحب و مختار و رد المحتار از بسیار کتاب و فتاوی
سند آورده اند که مثال منکر حکیم کویده از اهل احوال و نشانها آنها در عالم مثال هم نشیده و علماء
از احوال حجت منکر به و رشت و رساله و عاشر غیر همین خواهد شد انشاء الله تعالی و غیره
است قوله در رشید مردم است من عقده تحمیل از اهل قلم نظر از حکم که در احوال سابقه نوز
منکر مفتی اکبر است که این شیعی که هم شیعی است اگر شیعی لغت است ز می تقا
است و دوه و افتا و دیانت و اگر دیگر است نشان از ان بافتی نوشت تا عا که کسی

و المناخرين فمن حكم بفعل السلف والخلف والمناخرين ان كفر فقد كفر فحيزي يتوب عليه السلام
وهو الصحيح وعليه الفتوى ومنهم اخذوا منها جميعا اتفاقا عهدا بعد عهد وعصر بعد عصر وبقيت زجرا
لان اصل نكته السلام على من اتبع الهدى باقيا من غير خطره اذا اطلب منك ولو لم يكن
سابق لوثقة هذه عبارة وانما هو عقلا وقتي وكتابي قديم وجد فينا قديم جد فينا قديم
بأشهر من صورتيه نام و نشان كتاب و احوال نقابت مصنف معلوم نباشه چگونه بدو قبول علماء
قول بر ساد حق و چاقی و در تحریر شو و چالاکی در نزد منکر صاحب را خود پرست و در خطا
و نشان و کاتبه کرد و میگوید که در تسوید مطالب تهیدرت بر امام حجة الاسلام غزالی امام بهام
روی گوئی بقت میرساند به ایند از زبان سخن کاغذ و قلم به طرطراها تو صد آفرین کند
تمام عجايب فتر است که منکر بهادر با خیر قلیت مایه و رضا و عدم تعهد و دست خطا چگونه و عوا
ست بر کتاب قديم وجد فينا قديم انما اندرین فضولی شورش و انگیز و حیا و تنگی نشود و تنگ قیاد
و اعتبار کتاب نقل علماء و امارت و ان الست در حالیکه صاحب رساله در انکسین که بشهادت
مستاسان و عیال بار شام شدند و مولانا و اهلنا و اشرعار سید المسلمین جناب اصفیاء غلام
الدين تصويری و اتم الحضور قدس سره که هم تاد و استاد منکر انداز علماء و معتبر است نقل از قیاد
و معتدی آورد و لا محاله اعتبار آن در یاشد صاحب و مختار و رد المحتار از بسیار کتاب و فتاوی
سند آورده اند که مثال منکر حکیم کویده از اهل احوال و نشانها آنها در عالم مثال هم نشیده و علماء
از احوال حجت منکر به و رشت و رساله و عاشر غیر همین خواهد شد انشاء الله تعالی و غیره
است قوله در رشید مردم است من عقده تحمیل از اهل قلم نظر از حکم که در احوال سابقه نوز
منکر مفتی اکبر است که این شیعی که هم شیعی است اگر شیعی لغت است ز می تقا
است و دوه و افتا و دیانت و اگر دیگر است نشان از ان بافتی نوشت تا عا که کسی

در مختار در باب بعیدین نوشته که متواتر سلیک واجب الاتباع است و در رد المحتار مراد از این
 و خوب مندوب داشته و امام رازی در تفسیر کبیر با استنباط از آیت و من تبع غیر سبیل هم منین
 الآیه همچنین افاده فرموده و در صورت مندوبیت این کلمه معموله مقبوله که متواتر مومنین
 موافقین است که امر باینه نبوت رسیده و لا اقل از آنکه جواز آن متحقق گردید احمد بن محمد بن فضل
 که جواب جواب اول بطریق مدعا و دل کمال و مدلل گردید بار خدا یا این شود سید را موجب
 قبول علماء فحول و باعث حصول مال این منزوی زاویه خمول فرما و واسطه کینه آوز
 و نسل اینها جنس نهاد و اگر کام ناکام حضرات حساد عرق غیظ را در تحریک آرند معذوری
 اند که در آن موقع نصف نبیه بقول بلا و فییه حسد پیبری ای سست نظم حافظه قبول
 خاطر و نظم سخن خدا و است به قوله متاخرین ثابت کرده اند که انبیاء و قبور خود و حی
 اند حیات جسمانی چنانچه در مسائل خود بتفصیل مدلل کرده اند و آفرین بر سر نهاد که حق
 در حیات آن زنده زندگی بخش عالم صلی الله علیه و سلم هم نمود یعنی باقر و نبوت آن فقط
 عند متاخرین لب کشود فقیر حقیر که بتائید و نصرت جناب اعلی و درگاه علی آن شاه ششم
 دنی قدتی مؤید و مقصود است بمقتضای تو را دل ده و دلیری بین به روی خوش خوان
 و شیرین بن بنیان خلط کاری و بنا خلاف شعاری بحسب نامصیب را بسا و مشورای
 ساز و بدینوجه که حیات دنیوی جسمانی آن حبیب رحمانی با اتفاق و اجماع تمامه علماء و با
 ثابت و متحقق است خلافی و نزاعی نیست در معنی نزد اهل سنت و لا اعتداد بمنازع اهل
 البیعه و انیسله در بسیار از کتب و نیتی معتدله مثل شفا و حضرت قاضی و شرح المولانا
 الفاری و مواهب لدنیه علامه خطیب قسطلانی و مرقات شرح مشکوٰه و لمحات و
 ترجمه آن للمحقق الدلوی و معارج النبوت و مدارج النبوت که شرح صدر در دیگر تصانیف

نویسندگان متواتر سلیک واجب الاتباع است
 و در مختار در باب بعیدین نوشته که متواتر سلیک واجب الاتباع است
 و در رد المحتار مراد از این و خوب مندوب داشته و امام رازی در تفسیر کبیر با استنباط از آیت و من تبع غیر سبیل هم منین
 الآیه همچنین افاده فرموده و در صورت مندوبیت این کلمه معموله مقبوله که متواتر مومنین موافقین است که امر باینه نبوت رسیده و لا اقل از آنکه جواز آن متحقق گردید احمد بن محمد بن فضل
 که جواب جواب اول بطریق مدعا و دل کمال و مدلل گردید بار خدا یا این شود سید را موجب قبول علماء فحول و باعث حصول مال این منزوی زاویه خمول فرما و واسطه کینه آوز و نسل اینها جنس نهاد و اگر کام ناکام حضرات حساد عرق غیظ را در تحریک آرند معذوری اند که در آن موقع نصف نبیه بقول بلا و فییه حسد پیبری ای سست نظم حافظه قبول خاطر و نظم سخن خدا و است به قوله متاخرین ثابت کرده اند که انبیاء و قبور خود و حی اند حیات جسمانی چنانچه در مسائل خود بتفصیل مدلل کرده اند و آفرین بر سر نهاد که حق در حیات آن زنده زندگی بخش عالم صلی الله علیه و سلم هم نمود یعنی باقر و نبوت آن فقط عند متاخرین لب کشود فقیر حقیر که بتائید و نصرت جناب اعلی و درگاه علی آن شاه ششم دنی قدتی مؤید و مقصود است بمقتضای تو را دل ده و دلیری بین به روی خوش خوان و شیرین بن بنیان خلط کاری و بنا خلاف شعاری بحسب نامصیب را بسا و مشورای ساز و بدینوجه که حیات دنیوی جسمانی آن حبیب رحمانی با اتفاق و اجماع تمامه علماء و با ثابت و متحقق است خلافی و نزاعی نیست در معنی نزد اهل سنت و لا اعتداد بمنازع اهل البیعه و انیسله در بسیار از کتب و نیتی معتدله مثل شفا و حضرت قاضی و شرح المولانا الفاری و مواهب لدنیه علامه خطیب قسطلانی و مرقات شرح مشکوٰه و لمحات و ترجمه آن للمحقق الدلوی و معارج النبوت و مدارج النبوت که شرح صدر در دیگر تصانیف

در مختار در باب بعیدین نوشته که متواتر سلیک واجب الاتباع است

لا یسیو علی غیر ما شروح و بسط است از جمیع آنها نقل عبارت موجب طوالت است
 در ترجمه فارسی مشکوٰه متعلق حدیث بود او و نسائی و ابن حجر و دارمی و بیهقی که
 ان الله حرم علی الارض حیاء و الانبیاء واقعت منقول میشود و هذه عبارت تها لفت
 حضرت صلی الله علیه و سلم بدرستیکه خدا تعالی حرام گردانیده است بر زمین تنها پیغمبر از
 اینست از حیات چنانکه صریح و فصل ثالث از حدیث ابی الدرداء بسایید و حیات نبیا
 قی علیه است پیچ کسر ادوی خلافی نیست حیات جسمانی و حقیقی نه حیات معنوی
 و چنانکه شهید است و در حدیث که فرموده ان الله حرم علی الارض حیاء و الانبیاء
 است بدان اگر چه در نیاب که عرض صلوة و حصول و ادراک است حیات جسمانی
 است ولیکن نه به همانست که گفته شد و تحقیق نمیلد در تاریخ مدینه که مسی
 با القلوب دیار محبوب کرده شده است از انجا باید جست او و در فصل ثالث نیز
 ترجمه است قال ان الله تعالی حرم علی الارض تاكل اجساد الانبیاء و نبی الله
 برزق پسین چنانچه خدا زنده است بحقیقت حیا و دنیا و ماله روزی داده میشود
 یاسی این تتمه کلام آنحضرت صلی الله علیه و سلم یا قول ابی الدرداء است روا
 به و عن ابن عمر بنوعاص و زرار قری کان کس زارنی فی حیاتی و تمنی
 ت حیاتی را آنحضرت صلی الله علیه و سلم حیات حقیقی دنیا و خلاف شهید که
 ی مشرف اند او انیسله هم در کتب بسط و فقه حنفی مثل اختیار شرح مختار و صا
 ری خطباء و حاشیه در مختار و غیره در باب زیارت قبر مطهر موجود است از نقل
 ات از آنها شرط اختصار منقود میگردد و من شک فلیز نظر فیها قوله باقی اند
 هم و دینی هم بدانند که بحسب نبیغ و نبیت و میل بخیریت و نه تمیاد هم خرق

نویسندگان متواتر سلیک واجب الاتباع است
 و در مختار در باب بعیدین نوشته که متواتر سلیک واجب الاتباع است
 و در رد المحتار مراد از این و خوب مندوب داشته و امام رازی در تفسیر کبیر با استنباط از آیت و من تبع غیر سبیل هم منین
 الآیه همچنین افاده فرموده و در صورت مندوبیت این کلمه معموله مقبوله که متواتر مومنین موافقین است که امر باینه نبوت رسیده و لا اقل از آنکه جواز آن متحقق گردید احمد بن محمد بن فضل
 که جواب جواب اول بطریق مدعا و دل کمال و مدلل گردید بار خدا یا این شود سید را موجب قبول علماء فحول و باعث حصول مال این منزوی زاویه خمول فرما و واسطه کینه آوز و نسل اینها جنس نهاد و اگر کام ناکام حضرات حساد عرق غیظ را در تحریک آرند معذوری اند که در آن موقع نصف نبیه بقول بلا و فییه حسد پیبری ای سست نظم حافظه قبول خاطر و نظم سخن خدا و است به قوله متاخرین ثابت کرده اند که انبیاء و قبور خود و حی اند حیات جسمانی چنانچه در مسائل خود بتفصیل مدلل کرده اند و آفرین بر سر نهاد که حق در حیات آن زنده زندگی بخش عالم صلی الله علیه و سلم هم نمود یعنی باقر و نبوت آن فقط عند متاخرین لب کشود فقیر حقیر که بتائید و نصرت جناب اعلی و درگاه علی آن شاه ششم دنی قدتی مؤید و مقصود است بمقتضای تو را دل ده و دلیری بین به روی خوش خوان و شیرین بن بنیان خلط کاری و بنا خلاف شعاری بحسب نامصیب را بسا و مشورای ساز و بدینوجه که حیات دنیوی جسمانی آن حبیب رحمانی با اتفاق و اجماع تمامه علماء و با ثابت و متحقق است خلافی و نزاعی نیست در معنی نزد اهل سنت و لا اعتداد بمنازع اهل البیعه و انیسله در بسیار از کتب و نیتی معتدله مثل شفا و حضرت قاضی و شرح المولانا الفاری و مواهب لدنیه علامه خطیب قسطلانی و مرقات شرح مشکوٰه و لمحات و ترجمه آن للمحقق الدلوی و معارج النبوت و مدارج النبوت که شرح صدر در دیگر تصانیف

مطلب در بیان شمع علم سرور عالم صلوات الله علیه وسلم
الحمد لله رب العالمین و الصلاه و السلام علی من بعد محمد و آله

قاضی حمید باسناد سدید در قول اول مدلل گردید و نور من الشمس و اظهر من الکس که از آن
 مذکور است اجازت انداخته حضرت انبیا علیهم السلام و الثنا بوجه اولیت و اولویت نبوت انجاء میدویم با
 سفر فراموشگار گذشت که اعمال آن فی عیش و الا بکار و حجاب سر و رخا علیه الصلوة من اغفار و
 میگرد و در نیکو شویست که افعال هم از اعمال اند و در صورت بلوغ آن بالیقین در بارگاه جویبار
 کرتی نشین شد پس بعید است مگر اعتقاد علوم و دوام اشراف پنداشتن تخم بدگمانی در
 مزرعه دل کاشتن و قدم بسبک تا صواب گذاشتن است لغم کفیه مؤمنین که رنگین است
 و باین است بدون این تخمین صورت نمی بندد و لغم باقیل و الناس فیما یعشقلون و
 در اینجا شمه از بیان علم سرور عالم صلی علیه و سلم مرقوم میگردد و تحقیق حال منکشف شود
 مواهب لینه سطور است اخرج الطبرانی عن ابن عمر قال قال رسول الله صلی علیه و سلم ان
 الله قد رفع لی الدنيا فانا انظر اليها والی ما هو کائن فیها الی یوم القيمة کأنما انظر الی کفی
 و عن حذیفه قال قام فینا رسول الله صلی علیه و سلم فقاما فماترک شیئا فی نقی
 و انک الی قیام الساعة الا حدث به حفظ من حفظه و نیه من نسیه قد علمه اصحابی مولانا
 لیکن من منه الی شیء فاعرفه فادکره کما یذکر الرجل وجه الرجل اذا غاب عنه ثم اذا رآه عرفه
 ثم قال حذیفه ما درى النبی اصحابی مولانا ما تناسوه و الله ما ترک رسول الله صلی علیه
 علیه و سلم من قائد قننه الی ان تنقضى الدنيا یبلغ من معیه ثلثمائة فصاعدا الا قد حال الناب
 و اسم امیه و قبیلته رواه ابو داود و روی مسلم عن حدیث ابن مسعود فی الرجال فیدعون
 عشر فوارس طلیقة قال رسول الله صلی علیه و سلم انی لا عرف اسمائهم و اسماء ابائهم
 و الوان حیولهم و هم خیر فوارس علی ظهر الارض یومئذ فوضع من هذا الخیر غیره کمایات
 من النبا و فی هذا الاثر انما یاراه من یسیر فیها بالیقین فی حیات و بعد

[illegible][illegible][illegible]

در راه عشق مرحله قرب و بعد نسبت بی بنیت عیان و دعا میفرستمت بلکه انی الزم
مست ملای بی حقیقت غافل از اسرار شریعت و طریقت که در هر مسئله استناد از مولانا قاری
گرفته در نیاده نوشته الکر از شرح الاعلی قاری مقوله قاضی نقل نموده از ابواب معتبره
موقوفی نیست بلکه مخالفت صریحه دارد با حدیث صحیح و قولیکه چنین باشد محض ناشی
و اینست ساقط الاعتبار است اه سبحان الله قول قاضی و قاری را ناشی از ادب
ساقط الاعتبار و مخالف احادیث صحیح و دانش خاصه همین ردی الفهم و مغلوب هم است
کل است سعدی و در ششم دشمنان حار است بدعوی اینست که مخالفت صریحه دارد با حدیث
صحیح و دلیل یکدیگر است شعب الایمان آورده که در آن بابیوجه فرماست که من صلی علی
البلغه در اینجا هرگز خصم در ابلاغ نیست بلکه بیان کشتی بلوغت و از شق دیگر نفی نیست
آری مقولات معتبره عرفا مستند را اگر ساقط الاعتبار گویند چه عجب چرا که تبعان
با حدیث صحیح ناسخ اسلامند که لا یخفی آیتها منکرین اگر بمقبوله قاضی و قاری تسلی
نشدند از خاتمہ امجدین مولانا و امام الاممہ جلال الدین سیوطی که بر اینسیله اجماع
کرده چنانچه در انموذج مینویسد قد اجمعو علی انه صلی الله علیه وسلم حی علی الدوام
فی قبره و ان جسدہ الشریف لایکمل الا بالارض و ان روحہ القدسیۃ لما تجردت عن اجساد
الدنیویۃ صار لها قوۃ الاتصال بالکمال الاعلی و ارتفع جمیع حجبها فیری ما یصل الیه
من سلام و صلوة و غیرها کما شاید و تبلیغ الملک مع ذلک انما یسئل فی التقریف و ان
الایری الی ملوک الدنیا یعرض علیهم بعد انانی اکلاء و ان خلوا بانی اسرار الجبار
فکذا ما نحن فیہ و تفصیل اینمعنی در حجتہ اسم البالغہ تصنیف حضرت شاه ولی
رحمہ الله موجود است من شاء الاطلاع علی ذلک فلیطالع باب ذکر اکلاء الاعلی

هم از تفسیر غزنی گذشت زیرا که او مطلع است بر نبوت بر رب هر متمدن بدین صورت
از خصائص آنست و راست که بخرق عادت او از بعد از آسمان و غیره مشنید و چنانچه
از احادیث صحیح مسته ثبوت رسیده و در مشکوٰۃ شریف از ترمذی و احمد و ابن ماجه آورده
از حضرت فهد و اسمع الا سمعوا اطاعت السماء احدیت و در تفسیر غزنی در باب خصوصیات
شهر و خاصه گاه خدا علیه التحیه و الثنا نوشته اند و از دور میشنیدند که دیگران از آن
نیتواند شنید احوال غزیرا بگاه این اندک از بسیار و یکی از هزار از علم حبیب مختار علیه السلام
من انفسار مشهور ضمیر نصف تنویر گشت بیقین خواستی دانست که اگر یکی از اعیان آن
سید الانبیاء علیه السلام و الثنا یا رسول الله و یا حبیب الله بگوید و معتقد سماع دینی در آنجا
اعلم حق جل و علا باشد قطعا درین امر قباحتی نیست چه جای آنکه کفر و شرک گردد اما
بیکر او و پندار او اگر توحید را شرک انگارد معذور است و ناچار مضطر است و بی اختیار تهمته
در کتب معتبره فقهیه منقول کثر عباد و صلوة نخشب و کتاب السعادة و جامع الرموز شرح
مختصر وقایه و در دمی حار علی الدار المحار و فتاوی صوفیه تصریح نموده اند که مشرب است
افتن صلی الله علیه و آله یا رسول الله نزد شهادت اول در آذان و همچنان گفتن قره عین
بیا رسول الله نزد شهادت دوم آن دانسته در باب آذان این جمله کتب مکتوب است
من شک فلینظر فیها و از اینجا صاف معلوم شد که ندانند خطاب حبیب و یا علیه السلام
من رب الارباب آذان هم بصلوة و هم بصلوة موجب تجا و شمر بکاست جای غور
حامیان دین از علماء و ربانین باستجاب قول یا رسول الله میفرمایند و حضرات و
بنا شرک با و از بلندی لاینداری فکر هر کس بقدر محبت اوست و در جمله مقامات
نظمیه در باب الهام حضرت شاه صاحب قیوم زمانی مرقوم است شبی گفتم یا رسول
آواز آمد لیک و نام من عبد صالح فرمودند اقول و ندان استعانة و استعانة علی

صاحب دیوانه
 فیلبین والعلی الیراسم
 یک بخون فون کا متی ای ایچ
 عکرو اند ظاہر عالم کو
 سلطان ابو دکر کو
 جیسا کہ نقطہ یار ہستی
 دیلی واسطہ ہونا
 کی تر کو بی بی
 رسول ابو صالح علیہ السلام
 حضرت ابراہیم کو بعد و
 کہ پیر از افغانی خدای
 جیو ہو نگا موہ کا کر
 او حق بیسی کہ چو
 رفعت و قوت تر
 حضرت ابو اسماعیل
 این کی فرامی ای ای
 کہ و حدت شہر و
 بی بی شیخ تقدیر
 کو بی ای تقدیر علم
 بعد و ان علی
 اور ایلم و فون
 شکرہ بین کہ ای ای
 وقت تر حضرت ابراہیم
 کہا اور بعد موت ای
 تو اب القادر ای
 کا کہ عالم بین
 کو بی ای ای
 پیر و لا یو
 علی پیر و لا یو
 ای ای ای
 ای ای ای

ناجائز اهل نفعی انبیا و اولیا چه از قریب و چه از بعد بطریق استعانت جائز نیست این کلیه
 از اصول و ثباتیه است و اطمینت نداشتن استعانت جائز میدانند چنانچه جواز نداشتن استعانت
 بحضرات اولیا عموماً در مشروطیت نداشتن استعانت بدرگاه شافیه انبیا خصوصاً صدیق
 که دید حال جواز نداشتن استعانت از بعد بحاجت حبیب حبیب باید شنید حدیث میگوید که اگر حاج
 کرده است از انسانی و این باجه و حاکم و غیر هم در صحاح خود هم میگوید گفته اند پیغمبر در آن نداشت
 بادن حضرت حبیب رب غفرت علیه التحیت بصیغه یا محمد واقعت و الفاظ اخذ شد در
 مواهب شریف منقول شد صاحب حصن حصین که امام مستند احمد محدثین است حکم از
 حدیث را عام تمام داشته برائی هر که ضرورت دینی یا دنیوی داشته باشد خواندن آن
 فرموده که قال و من كان له ضرورة فليتوضا احدی و علامه ابن حجر مکی روایت کرده
 و بیستی در جوهر منظم نوشته استعمال السلف هذا الدعاء فی حاجاتهم بعد موتهم صلی الله علیه
 و سلم و در شرح شفا مشرب است و کان ابن خنیف و نحوه یحیی بن النعمان و قد کان
 حکایات فیها اجابة دعائهم من غیر ما یخبر به مولانا علی قاری در شرح حصن
 نوشته یا محمد النفات الیه و یفرع لیه لیتوجه روحه الی الله و یقنی للضرورة عما سواه
 التوسل الی غیر مولاه قالوا الی التوجه بک ای بذریعتک الی بی فی حاجتی هذه لتقص
 بصیغه اجماعی ای احاجه فقول لی للبیان كما صرح به الطیبه فی نسخه بصیغه
 ای لتقصی احاجه و امنی لکون سبباً لحصول حاجتی و وصول مرادی فالاستناد فی
 و هم از صحابه کبار نداشتن استعانت بحضرت مستغاث هم از قریب قبر منور هم از بعد
 در تفتیحات سخات نوشته و بیرونی عن فضل الصدیقین یا بیکر الصدیق رضی الله عنه
 از زمان یحیی عند قبر النبی صلی الله علیه و سلم یقول یا محمد انی اتوسل بک بکذا فی شرم

این حدیث در مواهب شریف منقول شده است و صاحب حصن حصین هم از امام مستند احمد محدثین است حکم از حدیث را عام تمام داشته برائی هر که ضرورت دینی یا دنیوی داشته باشد خواندن آن فرموده که قال و من كان له ضرورة فليتوضا احدی و علامه ابن حجر مکی روایت کرده و بیستی در جوهر منظم نوشته استعمال السلف هذا الدعاء فی حاجاتهم بعد موتهم صلی الله علیه و سلم و در شرح شفا مشرب است و کان ابن خنیف و نحوه یحیی بن النعمان و قد کان حکایات فیها اجابة دعائهم من غیر ما یخبر به مولانا علی قاری در شرح حصن نوشته یا محمد النفات الیه و یفرع لیه لیتوجه روحه الی الله و یقنی للضرورة عما سواه التوسل الی غیر مولاه قالوا الی التوجه بک ای بذریعتک الی بی فی حاجتی هذه لتقص بصیغه اجماعی ای احاجه فقول لی للبیان كما صرح به الطیبه فی نسخه بصیغه ای لتقصی احاجه و امنی لکون سبباً لحصول حاجتی و وصول مرادی فالاستناد فی و هم از صحابه کبار نداشتن استعانت بحضرت مستغاث هم از قریب قبر منور هم از بعد در تفتیحات سخات نوشته و بیرونی عن فضل الصدیقین یا بیکر الصدیق رضی الله عنه از زمان یحیی عند قبر النبی صلی الله علیه و سلم یقول یا محمد انی اتوسل بک بکذا فی شرم

لامل اخیرات او در شفا قوسم ان عبد الله بن عمر حدثت عن ابي عبد الله عليه السلام ان
 ان السبک فصاح یا محمد او او در شرح شفا مولانا العبد در مقام سرسختی که از وی
 صد به اطمینان میسر است الاستعانة او در شرح خفاجی نوشته و قد روی انه وقع
 بن عباس بن کله النعمان فی الاذکار و روی الصانعین غیر ما او و مدائی استعانت او از
 لیا و عظام بدرگاه حبیب رب الانام علیه السلام و روایت خارج است از حصن و جهان
 جانب از رحم یابی الله ترحم ساسمه افروز است و حضرت غوث اخلاق مجتهد الشیخ
 یزید الشیخ محی الدین جیلانی در قصیده سعیده که آخرین قصاید غوثیه است میفرماید
 یا حبیب الله خذ سیدی یا باغی سواک مستندی یکن رجاء لذتی و انتفع بها
 وضع الوری الی الصمد العیسی سویی خفاک لی یلین یا سیدی الی الاحد
 را آخرین قصیده بخندمت ال و اصحابی غرض اند که استغاثوا العاجز مضطرب
 الی الله و در قصیده برده که نزد علماء اهل سنت معتقد و مستند است نداشتن استعانت او
 وجودی که قال یا ارحم الخلق الی من الودیه سواک عند حلول احوال معین
 صیق رسول الله جاکب فی اذاکم کل باسمة متقوی فان من جودک لذی و صریح
 من علومک علم اللوح و القلم شرح معتبر مولانا قاری و محمد جمال چپایی در شرح
 ان قصیده زیر این ابیات تحقیقات انقیات پرداخته در آخر آن میفرماید فاذا
 فان جاکب فی احوال و العلم هذه بمثابة كيف نقض لشفا شخص محتاج او از
 ان الاخیار زنیة الابرار مولانا و شیخ مشاکنا شیخ محمد قصور قدس سره که حدیث
 محیب انجد بودند محکی است چنانچه از معتبران شنیدیم که در حاضری آن بزرگوار
 او چون باین قطعه عذاب البیان و طرب اللسان میوزند یا رسول الله انما

این حدیث در مواهب شریف منقول شده است و صاحب حصن حصین هم از امام مستند احمد محدثین است حکم از حدیث را عام تمام داشته برائی هر که ضرورت دینی یا دنیوی داشته باشد خواندن آن فرموده که قال و من كان له ضرورة فليتوضا احدی و علامه ابن حجر مکی روایت کرده و بیستی در جوهر منظم نوشته استعمال السلف هذا الدعاء فی حاجاتهم بعد موتهم صلی الله علیه و سلم و در شرح شفا مشرب است و کان ابن خنیف و نحوه یحیی بن النعمان و قد کان حکایات فیها اجابة دعائهم من غیر ما یخبر به مولانا علی قاری در شرح حصن نوشته یا محمد النفات الیه و یفرع لیه لیتوجه روحه الی الله و یقنی للضرورة عما سواه التوسل الی غیر مولاه قالوا الی التوجه بک ای بذریعتک الی بی فی حاجتی هذه لتقص بصیغه اجماعی ای احاجه فقول لی للبیان كما صرح به الطیبه فی نسخه بصیغه ای لتقصی احاجه و امنی لکون سبباً لحصول حاجتی و وصول مرادی فالاستناد فی و هم از صحابه کبار نداشتن استعانت بحضرت مستغاث هم از قریب قبر منور هم از بعد در تفتیحات سخات نوشته و بیرونی عن فضل الصدیقین یا بیکر الصدیق رضی الله عنه از زمان یحیی عند قبر النبی صلی الله علیه و سلم یقول یا محمد انی اتوسل بک بکذا فی شرم

این حدیث در مواهب شریف منقول شده است و صاحب حصن حصین هم از امام مستند احمد محدثین است حکم از حدیث را عام تمام داشته برائی هر که ضرورت دینی یا دنیوی داشته باشد خواندن آن فرموده که قال و من كان له ضرورة فليتوضا احدی و علامه ابن حجر مکی روایت کرده و بیستی در جوهر منظم نوشته استعمال السلف هذا الدعاء فی حاجاتهم بعد موتهم صلی الله علیه و سلم و در شرح شفا مشرب است و کان ابن خنیف و نحوه یحیی بن النعمان و قد کان حکایات فیها اجابة دعائهم من غیر ما یخبر به مولانا علی قاری در شرح حصن نوشته یا محمد النفات الیه و یفرع لیه لیتوجه روحه الی الله و یقنی للضرورة عما سواه التوسل الی غیر مولاه قالوا الی التوجه بک ای بذریعتک الی بی فی حاجتی هذه لتقص بصیغه اجماعی ای احاجه فقول لی للبیان كما صرح به الطیبه فی نسخه بصیغه ای لتقصی احاجه و امنی لکون سبباً لحصول حاجتی و وصول مرادی فالاستناد فی و هم از صحابه کبار نداشتن استعانت بحضرت مستغاث هم از قریب قبر منور هم از بعد در تفتیحات سخات نوشته و بیرونی عن فضل الصدیقین یا بیکر الصدیق رضی الله عنه از زمان یحیی عند قبر النبی صلی الله علیه و سلم یقول یا محمد انی اتوسل بک بکذا فی شرم

الوشكور سالی در تمهید عقاید اثبات تمسک بحال شد و در پرتو این مطالعہ ان مقام اہل اسلام را انسا
 فرحت رونماید و در مکرر ابواب الفروع خرم گشتاید و فی الزان باب نیست و قال اہل السنۃ
 و الجماعۃ ان الایما علیہم السلام قبل الوحی کانوا انبیاء معصومین و احسن المعصمۃ و الرسول قبل
 الوحی کان رسولاً و نبیاً ما تروا و لک بعد الوفاۃ الدلیل علیہ قولہ تعالی احم او و در تفسیر عز
 منسرت انقدر بالیقین باید دانست کہ انبیا قبل از بعثت نیز از خلل و کفر اصلی و طبعی معصوم
 و محفوظ اند بلکہ از معاصی نیز بترجمہ چنانچہ در حدیث شریف است احم او و در تمسک لایان نیست
 و مختار نزد جمهور نیست آنست کہ ایشان معصومند از کبار و صغائر عمد و سهوا و این بقول
 است بغلث منصب و علو مرتب ایشان صلوات علیہم اجمعین و قد تمہ صاحب رد المحتار
 در تبیینہ النبی نوشتہ نقل منادی عن اہل مکر انہ قبل ان یوحی الیہم لیسوا بشر و انما
 علی المنع خشیۃ اعتقاد حقیقہ معبودہ کما لا یجوز عند الابرار و درینجا بداند کہ در اصول
 مقرر شدہ کہ حکمیکہ معلول بعثت بود بر علت ان حکم ہم مرفوع و مدفوع میگردد پس از
 عبد النبی در صورت ارادہ معنی مجازی خشیۃ اعتقاد حقیقت عبودیت مدفوع شد و جو
 این علت منع برضا عدم جواز کہ معلول بود ہم کبری نیست فافہم و تشریف نسبت
 مؤمنین را از مطالب غظمی ماب کبری نباشد در حالیکہ در شرح فقہ کبرا است و صہ در
 القائل بنظم ہذا النظام لا تعنی الایما عبدہا فانہ اشرف اسمائہا یعنی
 ہ مراخوان تو بخیر نام بندہ معشوق ہ چرا کہ اشرف اسماء عاشقان نیست ہ لایا
 و مرشدنا و استادنا و قبلتنا عاشق سید المرسلین جناب میانصا غلام محی الدین
 دائم المحصور کہ بیک واسطہ استاد منکر ہم اند در بیاب سالہ مبرورہ فی تجویر الاسماء
 مشہورہ نوشتہ اند جزا الہ تعالی اجزا قولہ در و دستغاث و در سحر کتاب حد

در تبیینہ النبی نوشتہ نقل منادی عن اہل مکر انہ قبل ان یوحی الیہم لیسوا بشر و انما علی المنع خشیۃ اعتقاد حقیقہ معبودہ کما لا یجوز عند الابرار و درینجا بداند کہ در اصول مقرر شدہ کہ حکمیکہ معلول بعثت بود بر علت ان حکم ہم مرفوع و مدفوع میگردد پس از عبد النبی در صورت ارادہ معنی مجازی خشیۃ اعتقاد حقیقت عبودیت مدفوع شد و جو این علت منع برضا عدم جواز کہ معلول بود ہم کبری نیست فافہم و تشریف نسبت مؤمنین را از مطالب غظمی ماب کبری نباشد در حالیکہ در شرح فقہ کبرا است و صہ در القائل بنظم ہذا النظام لا تعنی الایما عبدہا فانہ اشرف اسمائہا یعنی ہ مراخوان تو بخیر نام بندہ معشوق ہ چرا کہ اشرف اسماء عاشقان نیست ہ لایا و مرشدنا و استادنا و قبلتنا عاشق سید المرسلین جناب میانصا غلام محی الدین دائم المحصور کہ بیک واسطہ استاد منکر ہم اند در بیاب سالہ مبرورہ فی تجویر الاسماء مشہورہ نوشتہ اند جزا الہ تعالی اجزا قولہ در و دستغاث و در سحر کتاب حد

تقوی نہ ضعیف یافتہ میشود و نہ از کسی لغت شدہ شدہ و انکہ بام المؤمنین رم منسوب میکنند ظاہراً
 اقرار است بر آن معصومہ ہ چند شرح این در و در کرامت آمد و موجود در انہ نام و نشان
 از عیرام نابود آمد و کہ ام کتاب دیدہ و از کہ شنیدہ کہ در و دستغاث تصنیف ام المؤمنین است
 کہ در جواب آن حوائت خود بر کتب احادیث اطہار نمود و آن معصومہ را ازین اقرار با و ازین
 بری فرمود و حاصل سوال ہم نام مقبول و جواب ہم مقبول قولہ و از زمین قسمت کرد و عایہ
 کہ شاعری با ضطلاح و حد وجود او تصنیف کردہ بحضرت ابن عباس منسوب میکنند و جلال
 سندش در کتاب ضعیف یا قوی یافتہ میشود و ہ لاف زن از خطا خطا کنندہ ایضا غلط
 از دین و ذال از شعائر مسلمین نباید بود بلکہ باید شنود کہ عاسریانی ترجمہ کلام رحمانی او و ترجم
 آن حضرت عبدالمہد بن عباس عمدہ صحابہ و علمای ربانی است اینک مفتی الشرق و ائین
 حضرت جلال الدین اچیمینی البجا معروف بمخدوم جہانیان کہ ثقاہت و فقاہت و
 سابق و علوم مراتب حضرت ایشان در اخبار الاخبار موجود در کتاب خود خزائنہ الجلالی کہ
 استاد از این در کتب فقہ مشہورہ اند یا بسیار است در بیان فوائد و اسناد و عاسریانی
 مینویسند و قال ابن عباس رضی اللہ عنہما ان ہذہ السورۃ افضل سور الزبور من قروعا
 ملک ما یحب رفعہ الہ فوق الناس و جعل من رضی اللہ عنہ فی الدنیا و الآخرة و کانت
 ہذہ السورۃ سر یاغیۃ فظہا بالعربیۃ عبد اللہ بن عباس رضی اللہ عنہما ہذا اگر منکر را بد
 علی شود از تفسیر حسینی تا ملا از تفسیر بحر الحقائق در آخر سورہ عنکبوت بشنود و ہذہ عیاب
 در بحر الحقائق آورده کہ ہر کہ گوشش کند و طلب ما بنائیم او را راہ در دریا ما الامن طلینے
 جدنی ہر کہ ما را جوید ما را البتہ باید در ترجمہ بعضی از کلمات زبور آورہ اند ہ انا جو
 ما المانی تجدی ہ انا اسقہ و فاطمہ البتہ تجدی ہ اگر در حسیب و جوئی من شتابی

شرح در جواب سہیل و در دستغاث و در عاسریانی
 مطلب در جواب سہیل و در دستغاث و در عاسریانی
 در تبیینہ النبی نوشتہ نقل منادی عن اہل مکر انہ قبل ان یوحی الیہم لیسوا بشر و انما علی المنع خشیۃ اعتقاد حقیقہ معبودہ کما لا یجوز عند الابرار و درینجا بداند کہ در اصول مقرر شدہ کہ حکمیکہ معلول بعثت بود بر علت ان حکم ہم مرفوع و مدفوع میگردد پس از عبد النبی در صورت ارادہ معنی مجازی خشیۃ اعتقاد حقیقت عبودیت مدفوع شد و جو این علت منع برضا عدم جواز کہ معلول بود ہم کبری نیست فافہم و تشریف نسبت مؤمنین را از مطالب غظمی ماب کبری نباشد در حالیکہ در شرح فقہ کبرا است و صہ در القائل بنظم ہذا النظام لا تعنی الایما عبدہا فانہ اشرف اسمائہا یعنی ہ مراخوان تو بخیر نام بندہ معشوق ہ چرا کہ اشرف اسماء عاشقان نیست ہ لایا و مرشدنا و استادنا و قبلتنا عاشق سید المرسلین جناب میانصا غلام محی الدین دائم المحصور کہ بیک واسطہ استاد منکر ہم اند در بیاب سالہ مبرورہ فی تجویر الاسماء مشہورہ نوشتہ اند جزا الہ تعالی اجزا قولہ در و دستغاث و در سحر کتاب حد

تمامه اهل سنت و جماعت است چه زایشان حضرت ابلیس بود صلی الله علیه و سلم هم قطعی اجبت
 و اینست در عامه کتب عقائد موجود مگر از تکمیل الایمان که در آن مشروعا عیانت نقل نمائید
 محقق عبدالحق در تکمیل الایمان در بیان فضائل عشره مبشره منوید و پیشی بودن ایشان
 ولیکن این قطیعت بشارت مخصوص بدیشان نیست بلکه غیر ایشان نیز مبشر اند مثل فاطمه
 و خدیجه و عائشه و حمزه و عباس و صهیب و عمار بن یاسر الی قوله و حق است که بشارت خلفا
 اربعه فاطمه حسن حسین و امثال ایشان مشهور است در اصل مجد تو از معنوی و بشارت
 عشره نیز مجده شهرت رسیده الی قوله و عوام خلق پندارند که بشارت بدخول جنت و قطع بدای
 مخصوص این عشره است و این گمان غلط محض و جهل صریح است او در شرح تفسیر
 تفصیل صحابه کرام نوشته و قد ورد ان فاطمه سیده النساء اهل الجنة الحسن و این سید
 اهل الجنة تا قول می ورد ابو داود و الترمذی و صحیح ابن ابی شیبہ و مسلم قال لا یجوز
 احد من اهل الجنة الا ان یخرج منه و یخرج من الجنة و یخرج من الجنة و یخرج من الجنة
 او قطع نظر از خلاف اهل سنت سرور عالم کاشف الغمته علیه السلام من اهل الامه هم با اهل ان
 نباشند زیرا که در صحیح البخاری و غیره موجود است که فاطمه بضعة منی فمن الغضباء الغضبی
 سبحان الله علماء این زمان اینچنین رسالت محتوی به خطیای افراد ان تالیف میکنند و در پی
 اشتباه آن میشوند و دیگر عوالت بر آن میوهیر خود میزنند و بدرک مابیت پیچ نمیبرند
 و عین الرضا عن کل عیب کلید به معامله انی مردم بر انی قرار داد است
 مولی بگویم تو مولی بگو: قوله و لا تخفوا ان امیام و الاولیاء الکرام کانوا اهل
 من ذلک الوقت کثیر الخوف اهل مقران خواب تعالی بالضرور از وقت خاتمه بلکه
 بر آن خائف و حیران انده نزدیکان ایشان در این بکایشان دانند سیاست سلطانی

اینست در عامه کتب عقائد موجود مگر از تکمیل الایمان که در آن مشروعا عیانت نقل نمائید
 محقق عبدالحق در تکمیل الایمان در بیان فضائل عشره مبشره منوید و پیشی بودن ایشان
 ولیکن این قطیعت بشارت مخصوص بدیشان نیست بلکه غیر ایشان نیز مبشر اند مثل فاطمه
 و خدیجه و عائشه و حمزه و عباس و صهیب و عمار بن یاسر الی قوله و حق است که بشارت خلفا
 اربعه فاطمه حسن حسین و امثال ایشان مشهور است در اصل مجد تو از معنوی و بشارت
 عشره نیز مجده شهرت رسیده الی قوله و عوام خلق پندارند که بشارت بدخول جنت و قطع بدای
 مخصوص این عشره است و این گمان غلط محض و جهل صریح است او در شرح تفسیر
 تفصیل صحابه کرام نوشته و قد ورد ان فاطمه سیده النساء اهل الجنة الحسن و این سید
 اهل الجنة تا قول می ورد ابو داود و الترمذی و صحیح ابن ابی شیبہ و مسلم قال لا یجوز
 احد من اهل الجنة الا ان یخرج منه و یخرج من الجنة و یخرج من الجنة و یخرج من الجنة
 او قطع نظر از خلاف اهل سنت سرور عالم کاشف الغمته علیه السلام من اهل الامه هم با اهل ان
 نباشند زیرا که در صحیح البخاری و غیره موجود است که فاطمه بضعة منی فمن الغضباء الغضبی
 سبحان الله علماء این زمان اینچنین رسالت محتوی به خطیای افراد ان تالیف میکنند و در پی
 اشتباه آن میشوند و دیگر عوالت بر آن میوهیر خود میزنند و بدرک مابیت پیچ نمیبرند
 و عین الرضا عن کل عیب کلید به معامله انی مردم بر انی قرار داد است
 مولی بگویم تو مولی بگو: قوله و لا تخفوا ان امیام و الاولیاء الکرام کانوا اهل
 من ذلک الوقت کثیر الخوف اهل مقران خواب تعالی بالضرور از وقت خاتمه بلکه
 بر آن خائف و حیران انده نزدیکان ایشان در این بکایشان دانند سیاست سلطانی

مگر اینقدر مد نظر دارند که در شریعت مقرر است که کسیکه برای ان مؤمنین شهادت بخیر
 دهند و از اصحاب جنت است در بصورت حضرت امام الزاهدین رئیس اهل بدین فخر خاندان
 بهشتی عمده اولیا و باغ و فرشیچ امثالهم فرید الدین گنجشک که شایع و مجازیل حضرت
 ایشان بزبانز دهر خاص و عام است بلکه در طلب برابر محموم و در کتب دینی مرقوم علیست که
 اندر شرح فقه اکبر نقل از سلف مکرر است و الثالث ان تشهد ایضاً لمن شهد له المؤمنون فی ایا
 نب علیه السلام مر بکاره فاشنو علیها بخیر فقال النبی صلی الله علیه و سلم و حب و مر باخری فاشنی
 علیها بانه فقال علیه السلام و حب فقال عمر یا رسول الله ما و حب فقال رسول الله صلی الله علیه
 و سلم هذا اثنتی عشر خیر و حب له الجنة و هذا اثنتی عشر شر و حب له النار انتم تشهدوا ان الله
 الا و هذا امر طاری فی غالبی او باجمله برای فهمانیدن عوام بر وفق تام همین کلام کافی
 است که اعتقاد قطعیست جنت بگذر در دوازده روضه شریفه و شمول در بدعا قیچ
 باجائز است در زیارت قبور اولیا و صلی جائز و سعادت و جهانیه احاطه و تطاولات کدای
 بر داخل و در پرده نزد تحقیر اولیا با حقن خود را معتوب ساختن ان منصف ازین تحریریم
 در هم نخواهد بود و در صورت دیگر مارا بجا کار است و از دم و دم این و آن هیچ سر و کار نیست
 به شود یا خوش کسی من گفتگوی سنگم پتتمه فقیر حقیر یکبار زیارت فرار پر الوار حضرت خیم
 مدس سره در پاکین مستعد شدم در عین هجوم زائرین و عابرین که بشمار روزند علامه غیر فاکل
 نوش تقریر صفاروشن مولودا در بخش غفرله رب احسن مرا با خود و بر مقام بلند بزد و
 گفتند که کرامت حضرت ایشان پدید دیدم که مردم بسیار بر سر مائی کسان نصف تبه هزار بار
 ان دوران میروند و سر و دست خود را باندرون استانه اسمانه جسیپانیده یا باها خود از
 ش مردم زیرین فرو رفته داخل روضه تشریفه میشوند و آنمردم صفوف پائین چنان

اینست در عامه کتب عقائد موجود مگر از تکمیل الایمان که در آن مشروعا عیانت نقل نمائید
 محقق عبدالحق در تکمیل الایمان در بیان فضائل عشره مبشره منوید و پیشی بودن ایشان
 ولیکن این قطیعت بشارت مخصوص بدیشان نیست بلکه غیر ایشان نیز مبشر اند مثل فاطمه
 و خدیجه و عائشه و حمزه و عباس و صهیب و عمار بن یاسر الی قوله و حق است که بشارت خلفا
 اربعه فاطمه حسن حسین و امثال ایشان مشهور است در اصل مجد تو از معنوی و بشارت
 عشره نیز مجده شهرت رسیده الی قوله و عوام خلق پندارند که بشارت بدخول جنت و قطع بدای
 مخصوص این عشره است و این گمان غلط محض و جهل صریح است او در شرح تفسیر
 تفصیل صحابه کرام نوشته و قد ورد ان فاطمه سیده النساء اهل الجنة الحسن و این سید
 اهل الجنة تا قول می ورد ابو داود و الترمذی و صحیح ابن ابی شیبہ و مسلم قال لا یجوز
 احد من اهل الجنة الا ان یخرج منه و یخرج من الجنة و یخرج من الجنة و یخرج من الجنة
 او قطع نظر از خلاف اهل سنت سرور عالم کاشف الغمته علیه السلام من اهل الامه هم با اهل ان
 نباشند زیرا که در صحیح البخاری و غیره موجود است که فاطمه بضعة منی فمن الغضباء الغضبی
 سبحان الله علماء این زمان اینچنین رسالت محتوی به خطیای افراد ان تالیف میکنند و در پی
 اشتباه آن میشوند و دیگر عوالت بر آن میوهیر خود میزنند و بدرک مابیت پیچ نمیبرند
 و عین الرضا عن کل عیب کلید به معامله انی مردم بر انی قرار داد است
 مولی بگویم تو مولی بگو: قوله و لا تخفوا ان امیام و الاولیاء الکرام کانوا اهل
 من ذلک الوقت کثیر الخوف اهل مقران خواب تعالی بالضرور از وقت خاتمه بلکه
 بر آن خائف و حیران انده نزدیکان ایشان در این بکایشان دانند سیاست سلطانی

از حاکم که حکم از خیدن کسی نه یارائی جنیدن و نه توانائی دست ازین سود بانسوخیدن
 و در دوازده در طول زمانت مرد میان قدر گشت ازین واقعیتین که در انحالت سرطوات میکشد و
 علم بجائنه انحال گفتم که سابق شنیدم و اکنون بشنیدم که اگر ارات لا اولیا حق به از ارات خاک میشو
 ویده بی نور روشن شود و قوله سوال بنابر قبول اندازیک یا نیست اجم جواب بنابر قبول از سنگ و سر
 بالفاق فقها و محدثین اول سوال آنست که سنام قبر یک یا نیست میاید یا زیاده بران و جواب آنست
 بنابر قبول ناجائز سوال دیگر جواب گیرمین آری آنچه در عبارت سوال منجر از حدیث جابر آورده
 و انحدیث خیالیه در صحیح مسلم و غیره واقعست دران عدم جواز بنابر قبول نیست و نیز آنکه در سوال
 از تنویر الابصار و شرح سفر ذکر کرده آنهم جواز بنابر قبول است در ضرورت و سوال بنابر قبول
 از اندازیک یا نیست گفتن سیر غلط است افسوس این قدر نیست اند که بنابر قبول امر دیگر است
 و بنابر قبول چیز دیگر القصه یقین هم کلام نصیب اعدا و باینست و باینست و باینست و باینست
 بنابر قبول مطلقا یعنی بهریت که باشد بالفاق ناجائز است محض باطل و در وقت از نیست
 سدیدر انید عایمچ نیآورده و ناقص این اتفاق ذکر کرده و حق اینست که در مسئله بنابر قبول از کتب
 چنان ظهور میرسد که اکثر متبعان مائل اند و بعضی زسلف و خلف نظر بر مصالح بجوازش
 قائلند و در وایت جواز در بسیاری از کتب فقه و حدیث یافته میشود و نقل از بعضی بر ذلت
 فی الدر المختار و لایزال علیهم سائر و فیل لا باس نه و فی رد المحتار و فی الاحکام علی جامع
 الفتاوی و فیل لایکره البناء اذان است من اشناخ و العلماء و السادات و اهل فقه و کلام
 و فانی غیر مقابر همسیده که لا یخفی و در مرقات زیر حدیث مسلم که دران منع بنابر قبول مذکور است
 مسطور است و قد اباح السلف البناء علی قبر اشناخ و العلماء و مشهورین یزید و یم الناس
 یشیعو ابی جلیوس فیاه و در زاد البلیغ ناقلا از مطالب مؤمنین و شرح مصابیح و مضامین

در احکام نقل از جامع الفتاوی و در زاد البلیغ ناقلا از مطالب مؤمنین و شرح مصابیح و مضامین

و شرح سفر و غرائب جواز بنابر قبول اشناخ و علماء مشهورین نوشته اصل عبارتش بحیثه مخفی
 از طول منقول نشد قوله و قبیه ستیاده کردن زوجه حسن بن علی بن حسین بن علی رضی الله عنهم و جث
 نشاید چاین روایت شاذ است مخالف ثقات اهله و بنی قدرت خدا مبارک انجذیه و بعضی
 برای اثبات مطلب و در خود روایات اهل بیت ابی حشیم قبول نمایند و گاهی روایات صحیحیه اهل بیت
 را شاذ و مخالف ثقات گفته پیش می اندازند باری گوید که این روایت که ای از ثقات سازد و
 قابل احتجاج گفته است ساز از انبار ضرورت و قول بنی سید سرایار است بلکه اینک علامه فارارام
 نوشته است جواز خیمه قبر نقل میاید که فی مرقات قلت فیه تفادیه از اکانت انجذیه لفاده مثل ان
 یقعده القراء و تحت فلا تكون منتهیه قوله در اصول مقرر است که قول فعل صحیح که مخالف قول
 فعل جمهور است و انکار از بعضی از ایشان بر کسی حجت نمیشود و انکار حضرت ام المؤمنین از تمام
 سنی که موجب تصریح تفاسیر احادیث مخالف قول جمهور صحابه است که در تفصیل و با انکار جم
 ان معصومه هم ثابت شده و باینست خراسانی از کالوجی من سما میدانند آیا در انجا همسیده اصول
 نامعقول می نماید زهی تباع هوا و در مسئله بنابر قبول خلاف جمهور چگونه مقصور گردد و حال آنکه از
 سلف ثابت شده که باینست این فتوی داده اند و قد بر قوله خفی المذهب راعند الضرورت
 بریک مسئله از مذنب فنی عمل کردن درست است اما اولاد باینکه خفیه علیه راعل حدیث
 فلتین که گفتند در آنست بر گزینار نیست چه امام مجاور که از طبقه نالیه مجتهدین است اما بل گفته
 که قل راجح فلتین میشود و اگر در خارجیه در ترجمه مشکوه تفصیل نمینی مع بیاهال انجذیه است
 حجت قال حجت فلتین در صحیح انجذیه میامد ثنا اختلاف است و این حدیث صحیح نیست
 و علی بن مد که امام احمد حدیث از شیوخ جاریست از افر امام احمد بن حنبل است گفته اند
 ثابت نشده از رسول خدا علیه السلام و گفته اند که این مخالف جماع صحابه است که رنگی در چاه فر

قول
 منصف جمعی در حدیث
 از ان علی و انجذیه
 روایت بنی سید سرایار
 انقول بحسب حدیث
 افسوس چه باینست
 خود را حضرت مجید
 قاعده مخفی از انجذیه
 که کفیل از انجذیه
 بدان خنده و زنده جم
 گفته بر حدیث روایت
 گفته که امام بخاری
 بلکه نقل از صحابه جمعی
 است از انجذیه
 نور الدین جلیوس
 در انجذیه
 شروع در جواب بنام در باب تبار قبول
 در احکام نقل از جامع الفتاوی و در زاد البلیغ ناقلا از مطالب مؤمنین و شرح مصابیح و مضامین

۱. مطلب اگر قاضی تقلید بجلالت مذہب جو حکم نماید بالا اعلیٰ نافذ نبود و به نصیحتی

اقتاده بود پس بنی عباس این را بر سر امر کردند بکشیدن تمام آب و این بجنو صحابو بود و چنانکه بران نکر
و حکما و کرا از آنکه مذکور است گفته که حدیث قلیتین اگر چه صحیح با و لیکن عمل بدان نکردیم از جهت آنکه قله شرک
سپاس چند معنی قریب و سر کوه و غیره و تعیین معلوم نشود که مراد بدان چیست و در صورتیکه مجتهد حقیقه فرموده که عمل
بحدیث قلیتین باید نمود قول مجتهد این عمل بران بنی عباس مستلزم وجه منقوض باطل است و مردود است باینکه ایشان
که عمل برین غیر بوقت ضرورت در میان مسائل جاریست که در کتب فقه حنفی فتوی بران نقل نموده اند
زیر آنکه اتفاق ائمه ثابت شده است که قاضی مقلد اگر بخلاف مذکور خود حکم نماید مطلقا نافذ نباشد و بهر
کما فی تنویر الالبصار و شرح الدر المنحة و الوقایة و ملحق و غیره مذکور در درخت است و فی شرح الوصایة
مشرع ندای قضی بین مجتهد حنفی و زنا بخلاف مذکور عاذا الله انفسد اتفاقا و کذا ناسا عن سماه و هم
در محاررات اهل از فقهاء نامدار است امقلی متنی خامعه مذکور مذکور حکم و منقضی است و انما للفقوی
سطح امضی قبا واه و غیره او و مثیل در مقدمه درخت است و صاحب احتیاط را محیط و غیره مجتهد
و گفته که جرم کرده عید نفاذ خلاف مذکور امام ابن همام در فتح القدر و شاگرد او علامه قاسم و بعد از
بحر عکس این آورده باز از زنی آرد که واجب است تعویل در مذکور بر آنچه در فتح القدر است و هر چه
و مستانی در شرح مختصر گفته قال ابو بکر الرازی لو قضی بخلاف مذکور مع العلم بخیر فی قولهم جميعا
او و اینست در کتابت مسبوقة مثل فتاوی عالمگیری و غیره هم مذکور است قوله قال فی القسمة اولا
به فی موضع الضرورة لا باس علی اهل الحق و اینست که بحسب تعبیرات رد المحتار که مخالف است
اشوب و نقل نمود و ان اینست و آخره فی النهر و غیره باینکه ادعای الی الاتفاق بنی بخیه لا شک الا ان
الی مالکی حکیم مذکور علی ذلک مشی بن و سبانی منطوقه یناک لکن قدسنان الحکام عند تحقق
الضرورة حیث لم يوجد مالکی او فتوی مذکور لک در صورت ناموجودگی مفتی مالکی محض در مسند
زوجه منقوض است و دیگر مسائل اربین قیاس که در مردود است قدر بقیه آنچه ذکر است فقه از آنکه

۱. تنبیہ در تحقیق ایکنہ از ائمہ اربعہ عمل کعبہ پیشہ صحیحہ و خلاف مذہب غم و دوریت

[illegible]

به ترویج است که چون حدیث صحیح خلاف مذهب باشد باید عمل بر آن نایند پوشیده ماند که امر عملیست
صحیح خلاف مذهب بر آن مجتهدان و احقران را نشان بود و چنانچه صنعه مخاطب بدست او این امر عوام
که علماء این زمان تلفظ و معنی مشتعل نیست و نیز الیوم که مجتهدین علماء معتبرین مسائل فقہ را با سناد
یست و احادیث صحیحہ مدافع مودود و کتب انبلیغ را بموجب فصل مذهب مودودہ رفته اند و ریاضت شن
حدیث صحیح فروع سالم از معارضه نسخ برخلاف مذهب حنفی بسیار دشوار است یارب اگر حدیثی موهوم
برینصفا مخالف مذهب پیدا کرد کسی که بر تریب اجتهاد فائز باشد و قابل نظر در خصوص و عارف دیگر
احکام بود جایز است که عمل بر حدیث نایند کافی رد احتیاط و غیره مگر ارباب جنس که بصحاح ستم مطبوعه
قد گذشتند و اغلب رسانیدن صحیح با صحاح صحیح هم نتوانند چگونه قابل عمل بحديث شدند که کج
نهی خود رفع یدین و غیره شروع کردند و تحقیق رسیده که حضرت شیاه عبدالعزیز صاحب که اسناد
اکابران این فرقه اند و علم حدیث و غیره گاهی رفع یدین و جہر باین پس بگویند شیخ تحقیق
دعوی در صراط مستقیم نوشته که عمل بر حدیث صحیح مخالف مذهب طریقه متقدمین بود یعنی چرا که
اجتهاد فائز بودند بعد از ان مینویسد را درین رد و گار پس ایکن صورت تبند و مجتهدین دین
احادیث و آثار را تتبع نموده و ناسخ را از منسوخ صحیح از سقیم جدا ساخته و تحقیق و تأویل نمود
و توفیق و تطبیق میان آنها داده مذہبی مقرر فرموده اند عوام مسلمان را بلکه علماء ایشان
جز متابعت مجتهدان کردن و در پی ایشان رفتن سبیلی نبود و چاره فی احوال و در درختان و در
نوشته و اما نحن فعلینا اتباع ما رحمہ و ما رحمہ فانه لا یستعین بما یقتضی من اجتهاد و در صورت چنان
که عوام و بعضی در راه طایفی نیم گام قابل اند که اتباع مجتهدین من گذارند و عمل بحديث
بدان الله و ایاہم تعقیبہ درینجا حکم نقل از مذہب حنفی مذہب دیگر از کتب فقه معتبره مرقوم
اگر نادی حقیقی خواست تا ابناء و ما نرا که از آباد و اجلا و حنفی بودند حالا مذہب فقهی انتقاد

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

[illegible]

بهایت نماید و عبرت افزاید در شباهت و تفاوتی عالمگیری و برتری و سترگی و جواهر اهل طاعتی و دوری
 و غیره نوشته خفنی از محل الی اندیشه الشافعی بعیر از راه و شباهت و تفاوت و برتری و علت تعزیر این نوشته
 لا ینفقا له الی اندیشه لادون او ویرطها بر است که امام اعظم از تمام مجتهدین افضل و اول است
 چرا که از تابعین است و فضائل تابعین از قرآن و حدیث سامعین افزون تر است و مستحق تقدیم است
 اگر از احصاء آنکه مناسب است مقام مکی و در اعلام مسطور میشوند و لا ینفقا له الی اندیشه لادون او ویرطها بر
 و احاصل ان السالکین افضل الائمة بعد الصحابة لقوله علیهم السلام حیر القرون و هم الدین
 فنعقد ان الامام الاعظم و الامام الاقدم اباحدیقه رضی الله عنه افضل الائمة المجتهدین و
 القضاة علوم الدین هم الامام ابی حنبله فانه من اتباع التابعین هم الامام الشافعی و تلمذ الامام
 ابو حنبله و تلمذ الامام احمد بن حنبل فانه تلمذ الامام احمد بن حنبل و تلمذ الامام ابو حنبله و تلمذ الامام احمد بن حنبل
 سر او اتحاد و مکتوب جلد ثانی میفرماید مثل روح الله مثل امام اعظم است که میراث روح و لغو و
 متابعت سنت درجه علیا در اجتهاد و اشتباه یافته است که دیگران در فهم او عاجز اند و مجتهدین
 بواسطه وقت معانی مخالف کتاب و سنت میدانند و اورا از اصحاب الاربعة میپندارند و کلام
 الی حقیقه علمیه و درایتیه و عدم الاطلاع علی فهمه و راسته بگر امام شافعی شمه از تفاهت
 الرضوان دریا که گفت الفقهاء کلهم عیال حنیفه فی الفقه ناقصه حیدر حیدرشی خنیا یازگرا
 و احکام شرعیه را در آن منحصر ساخته تا و را و معلوم خود را نفی نمائند و هر آن که مسکند در
 زمین و آسمان او بهای و دایمی هزار دایمی از تعصبها ایشان و از نظر او فاسد ایشان
 ابو حنیفه است و همه فقه او را مسلم دانند و در برع باقی همه شریک اند و در فقه
 او است و دیگران همه عیال دمی اند و مخصوصا مگنود فقیر اتم که ناقصان از خواندن
 سبک گونه معرفت نیفراید و بهر ارکنه حقیقت است نمی آید چه که نکته ان نشود که

[illegible]

مصحح و درم حضرت امام اعظم علیه السلام فصل و جمال علم اوست چرا که در نفس الامر که
 فاضل محمود و در علم باقی است هم مجید و بی شتر الناس کلهم من عاشره الدنیا و یا غیر محمود
 صریح اگر که از این طایفه را طبع تصور نباشد که برادر زبان اینک را به شیران جهان بنشیند این
 در رویاروی حیدر حیات سلسله را به باز آیدیم بر سلسله محمود در امر مستقیم نوشته قرار داد علما
 و صاحب دیدار ایشان در آن زمان تعیین و تحقیق مذکور است و ضبط و ربط کار در دنیا بهر صورت
 زایل میسر است هر که امر را اختیار کند صورت دارد ولیکن بعد از اختیار یکی بجانب دیگری رفتن
 و هم سوظن و تفرق و تشتت در اعمال احوال نخواهد بود و قرار داد متاخرین علمای اینست و هو
 محترافیه اخیرا حضرت مجدد الف ثانی در ساله مبدا و معاد نقل از مذکور در یک مسئله با اجماع
 نوشته اند و به عبارت نفیر بدی از روز انداشت که در حقیقت پیدا شود و حقیقت مذکور خف
 و از آن فاتحه نمود آید که قرائت در نماز فرض باشد از قرائت حقیقی عدول نموده بقرائت
 حقیقی یا در نماز یا در غیر آن ^{۱۲} و این بیان پس است
 حکمی قرار دادن معقول نیستند بلکه در حدیث آمده لا صلوة الا بقراءة الكتاب اما بواسطه رعایت
 به اختیار ترک قرائت ننمود و آن ترک را از قبیل ریا مجامده شمرده از حضرت حق سبحانه و
 عزایت است که نقل از مذکور است حقیقت مذکور حقیقی را در ترک قرائت مایوم ظاهر است
 است حکمی از قرائت حقیقی در نظر بصیرت زیان نمود ولی قول از علویان بزرگترین این نیز گوارا اما
 اصل و پیشوا اکمل ابو حنیفه رضی الله عنه چنانکه که اعلم و اوریع و اتقی مجتهدین است شافعی
 و به احمد حنبل امام شافعی میفرماید الفقهاء کلهم عمال حقیقه فی الفقه منقول است که امام چون زیاده
 بر امام میرفت ترک اجتهاد خود نمیداد و برای خود عمل نمیکرد و گفت شرم می آید در حضور ایشان
 که عمل بر آنچه خود کنم که مخالف رای ایشان باشد ترک قرائت خلف امام ننمود و قنوت در نماز
 از بی بزرگی نشان ابو حنیفه را شافعی داند رضی الله عنهما حساب را در امتیاز قنوتی تا نماز قنوت

عباد زنده اند
 ازین خجسته بیست و یک
 فقره تقدیر کرده اند
 با بر خجسته تصحیف
 اول آنکه در پیشگاه
 مردم در حق عیب
 پیشینه و ازین هم
 زیاده عیب تر
 که گاهی یک امر را
 در حق آن عیب
 همان حال را حرام
 بگذارند دوم آنکه
 ترجیح بلا مرجع لازم
 سوم آنکه با حق
 جمله محبتین درین
 چهارم آنکه نقص
 نقص عیب را
 را معتقد حواحد بود
 و استحقاق امام
 بران حواحد افزود
 حال آنکه استحقاق
 امام و مذنب وی
 استحقاق شرعاً
 فانیهم ۱۶

مرطلب امام شافعی نزد قبر امام اعظم ترک اعتقاد خود میکرد

آورده که شخصی حنفی در زمان حضرت شیخ ابوبکر خوزانی استغفره از اهل حدیث استماع کلام و تخریص
 نمود و حدیث گفت اگر مذہب ابوحنیفه ترک نمائی در آخر تو و هم آن حنفی از مذہب انتقال کرده قرائت کرد
 امام و رفع یدین آغاز نمود و بعد خبر حدیث کلام درین معامله از شیخ ابوبکر پرسیده شد شیخ متحیر گشت و
 کلام جابر است مگر میبینم که وقت نزاع ایمان او بود و چرا که مذہب حقه خود را برای مردار بد
 ترک نمود و او را آنچه بعد ازین نوشته که دلوان رجلا بر من مذہب باجتهاد و صبح که کلام محمود و اهل
 اه یعنی اگر شخصی مجتهد باجتهاد خود انتقال از مذہب نماید باجوب است چرا که مجتهد را در ترک مذہب
 مضائقه نیست و از تبعیارت اینچنین نباید فهمید که علماء این زمان و عوام را اجازت است که در
 یدین و قرائت خلف امام و غیره بعل آرد زیرا که اولاً اجتهاد کجاست و ثانیاً خود صاحب
 رد المحتار که عالم متبحر و حدیث و فقه متفرد است مذہب حنفی دارد و رفع یدین و قرائت
 خلف امام را کرده و منفسد نماز نوشته است کما فی رد المحتار قوله اگر جای حدیث باشد
 بر کسی مذہب احتیاطی عمل کند احوال مذکور را در خود است که بر تبه مجتهدین فائز شود مگر خداوند
 که معامله بدینگونه کرد و چرا که از زبانش چنان مکرر برادر که اراک عدم امتیاز ذوی ردی
 و غیر ذوی عقل متحقق شد اعنی بر لفظ مذہب که غیر ذوی عقل است لفظ کسی متوضی است
 ذوی عقل است اطلاق نمود البتہ البتہ میروم که در زمین و آسمان امتیاز نمی نمایند و باطل
 فاحشه میلاید چگونه دعوی عمل بحدیث را ایشانند که باقطع نشان مجتهدین است و در
 امتیازی بین زعمی مجتهد اجماع اقلین است قوله اگر عمل بر حدیث کند بیشک سعادت علمی است
 لیکن بدو شرط احوال بدانند که عمل بر فقه نیز فوز سعادت و وجه است چرا که استمداد او از اراک
 و حدیث و اجماع و قیاس مجتهد است و نظر در کتب فقه کما از فقه بر قیاس است افضل است
 خواندن فقه از خواندن بقیة قرآن الکمل است کما فی الدر و غیره و در حدیث متفق علیہ

روح رسوا و جاب
 در باب عمل بحدیث

مطلب تحقیق فقهی است
 ذوی عقل است و غیر ذوی عقل

مطلب جلیب و فقهی

نیز در این خبر البتہ فی الدین و در ترجمه مشکوٰۃ زیر این حدیث نوشته کسیکه میخواهد خدا را
 ی نیکی را فقیه میگردد اندر او در دین میکشاید دیده بصیرت او را تا او را میکند معانی کتاب و
 قدر اصل معنی علم و فطنت است و در عرف شرع غالباً به علم با حکام عملیه او و در رد المحتار
 است که علماء اجماع کرده اند بر آنکه نظایر حدیث عمل نباید نمود یعنی چرا که تتبع احادیث و اثار
 فرق در نسخ و منسوخ ضبط احوال ردی و تحقیق و تاویل و تطبیق و توفیق میان آنها و
 دیگر احکام متعلقه بدانها خاصه مجتهد است کما فی البصائر المستقیم و کتب الاصول و غیره باجماع
 است تعلیق کسی از انکه از رعبه لازم است چنانچه در بسیار از کتب دینیّه تصریح بدان فتنه باز
 مختار نقل عبارت شباهه و نظائر الکفایه و قال صاحب الاشباه و نقل عن ابن امام این
 الاجماع انعقد علی عدم العمل بمذہب مخالف المارعة لانصاب و انصابهم و انتشارهم کما فی
 و در صراط مستقیم است این چهار تن از امامان دین و مقتداان ملت اند که ضبط احادیث و
 قوال صحابه و سلف و تطبیق و توفیق میان آنها نموده و تفسیر و تاویل و بیان نسخ و منسوخ کرده
 غایت بذل مجهود در نیاب فرموده استنباط احکام از اصول کتاب و سنت نموده اند غیر مجتهد را
 مانع ایشان بودن چاره و سبلی نیست و مشایخ و بزرگان ایشان هم برین مذہب بوده اند یا بر آن
 از ایشان بپایه اجتهاد رسیده موافق با مخالف ایشان برای خود اجتهاد نموده باشند و
 نیز در مجتهد مذہب حق و طریق و اصول منزل مقصود و الواجب اند خانه دین این چهار است و در
 ظاهر است که با حدیث متعلق بقبول مجتهدین تعیین مذہبی به اسر خود خواهد رسانید که وقتی
 درست ادبی قابل شوند و چنین بجلت بها محم مائل و ملام بآیت چگونه عا و میروند عا
 خواهند شد و ندنبی و ترددی که لا محاله نمیانست مستغنی از بیان نیست و نیز در صورت بسیار
 از اعمال تلفیق صورت نمائند حالانکه باجماع علماء تلفیق باطل است کما فی الدر و غیره ان احکام

مطلب از اجماع است از اجماع
 عمل نمایند و در حدیث کتاب

مطلب از اجماع است از اجماع
 در حدیث کتاب

مطلب از اجماع است از اجماع
 در حدیث کتاب

مطلب از اجماع است از اجماع
 در حدیث کتاب

باطل بالا جماع و چون در عمل بحديث اتبنا مجتهدين ضرورت چنانچه مجيب شرط کرده است
 و تقليد الشيان در مسائل فقهيه كه سمين مجتهدين از ايات و احاديث اخراج کرده اند چه قبا
 بجمعه نظام اسلام در اتباع سمين مجتهدين كرام است و تقليد واحد خصوص بام عظيم رضي الله عنه
 و عنهم فوز مبرهاست و خلاف اين خيالها خام است و داديم تر از گنج مقصودشان
 توفيق بيابى و بمنزل برسى با ما جواب و از دم كه ملحق آن رساله است محبت در ان مقبول
 طائل و تحصيل حاصل پرداخته در مسائل دينيه به بيان عند ما و نايه در ساحت دجواب
 آن استقفا و سكه بخوايم علماء و قصور و نواح ان ميار شده كافى و وائى است و الله اعلم بالصواب
 هو الموفق و الله اعلم ما بقدره و الله اعلم ما بقدره و الله اعلم ما بقدره
 سنان عجز گذارش كجا تواند کرد
 كه كرد عقد تظهير اين رساله حل
 براى خفض و عايمه حتى منصوب
 مسائل است چو عقد الدردرد در ان
 بفضل خویش گرامی کنش خداوند
 بحق كه بهر حق است اين مانع ختم
 رجاء اجردارم درين عمل زكس
 من حضرت بخديه هم ننيد شيم
 درين ميان بهنقول معتبر دارم
 چو خواهي از سن انجام و سال ختم خبر
 قطعه تاريخيه از مولف زرتيبين تحفه شاد دل و جا و انبياء مسرور و قوتيه

